

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej
www.haus.pl

SPRAWOZDANIE

z działalności
Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej w roku 2009

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej z główną siedzibą w Gliwicach oraz drugim biurem w Opolu jest związkiem stowarzyszeń zrzeszającym polskie i niemieckie organizacje i instytucje współpracujące na rzecz budowania dobrych stosunków polsko-niemieckich; podejmuje także działania na rzecz pogłębiania integracji Polski z Unią Europejską. Uroczyste otwarcie Domu z udziałem Prezydenta Republiki Federalnej Niemiec prof. dr Romana Herzoga oraz – w imieniu Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego – prof. Danuty Hübner, szefowej Kancelarii Prezydenta RP odbyło się 17 lutego 1998 r.

Działalność Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej ma na celu wspieranie budowy dobrych stosunków polsko-niemieckich we współpracy z mniejszością niemiecką, w oparciu o postanowienia Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy z 17 czerwca 1991r. między Rzeczypospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec oraz wspieranie integracji Polski z Unią Europejską. Kooperacja partnerów polskich i niemieckich w ramach Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej bierze swój początek z pięcioletniej działalności w regionie Fundacji im. Friedricha Eberta. Inicjatorami utworzenia Domu byli posłowie do Bundestagu: Markus Meckel, Hartmut Koschyk, dr Friedbert Pflüger, dr Christoph Zöpel oraz senatorowie polscy prof. Dorota Simonides i prof. Gerhard Bartodziej.

W ramach związku stowarzyszeń współpracują następujące polskie i niemieckie instytucje i organizacje:

1. ze strony polskiej:

- Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce,
- Regionalna Izba Gospodarcza w Katowicach,
- Śląskie Stowarzyszenie Samorządowe w Leśnicy
- Towarzystwo Polsko-Niemieckie im. Stanisława Bieniasza,
- Regionalna Izba Przemysłowo-Handlowa w Gliwicach,
- Niemieckie Towarzystwo Oświatowe,
- Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców Województwa Śląskiego,
- Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim,
- Konserwatorium im. Josepha von Eichendorffa,
- Związek Młodzieży Mniejszości Niemieckiej w RP

2. ze strony niemieckiej:

- Towarzystwo Niemiecko-Polskie Zarząd Federalny,
- Fundacja im. Friedricha Naumanna – Fundacja na rzecz Wolności,

- Fundacja im. Friedricha Eberta.

Statutowymi celami Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej są:

- Wspieranie i pogłębianie przyjaznych stosunków polsko-niemieckich we współpracy z organizacjami i instytucjami mniejszości niemieckiej w Polsce, która jako naturalny pomost między narodami polskim i niemieckim wnosi cenny wkład do życia ich społeczeństw. Wspieranie mniejszości niemieckiej i jej dialogu z większością polską.
- Popularyzacja wiedzy i inicjowanie wspólnych przedsięwzięć w zakresie: nauki, kultury, historii, gospodarki, społeczeństwa i polityki obu krajów oraz propagowanie, zwłaszcza wśród młodego pokolenia, postaw wzajemnego zrozumienia i współpracy. Dialog interkulturowy i działania na rzecz odkrywania i pielęgnowania wielokulturowych tradycji Górnego Śląska z uwzględnieniem także niemieckiego dziedzictwa kulturowego regionu
- Współpraca w zakresie budowania społeczeństwa obywatelskiego. Niwelowanie uprzedzeń i stereotypów. Współpraca w zakresie umacniania i rozwoju samorządności i decentralizacji oraz transformacji systemu gospodarczego i społecznego (restrukturyzacja Górnego Śląska).
- Działania w zakresie współpracy interregionalnej jak również działania na rzecz dynamizacji procesu integracji Polski z Unią Europejską.

Dom realizuje projekty edukacyjne i informacyjne w formie: konferencje, seminaria, szkolenia, warsztaty, wyjazdy informacyjne, publikacje, konkursy itp. w następujących dziedzinach: budowanie społeczeństwa obywatelskiego, decentralizacja i rozwój samorządności, propagowanie międzynarodowych standardów ochrony praw mniejszości narodowych, dialog interkulturowy, rozwój lokalny i regionalny, integracja Polski z Unią Europejską. Adresatami i partnerami tych działań są samorzady terytorialne, organizacje pozarządowe, mniejszość niemiecka, dziennikarze, środowiska nauki, polityki, kultury, młodzież. Tylko w 2005 roku DWPN zrealizował ok. 160 przedsięwzięć w zakresie edukacji i kultury z udziałem około 15.000 osób z Polski, Niemiec i innych krajów. Przedsięwzięcia adresowane do i realizowane we współpracy z młodzieżą zajmują priorytetowe miejsce w naszej działalności. W 1999 r. Zarząd Domu podjął inicjatywę powołania Centrum Europejskiego, które realizuje projekty o charakterze europejskim.

Przy Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej działa Centrum Europejskie, które zostało uroczystie otwarte 14 grudnia 1999 roku w obecności m.in. głównego negocjatora ze strony rządu RP z Komisją Europejską ministra Jana Kułakowskiego. Centrum podejmuje szereg inicjatyw skierowanych do samorządów szczebla komunalnego (w gminach i powiatach), organizacjach pozarządowych, a przede wszystkim do młodego pokolenia. Proces integracji z Unią Europejską nie może przebiegać jedynie na płaszczyźnie państwowej, a ponadto musi obejmować wszystkie znaczące grupy społeczne. Aby województwa, powiaty, miasta i gminy w Polsce mogły stać się pełnoprawnymi uczestnikami i aktorami Wspólnoty Europejskiej, Centrum Europejskie realizuje programy informacyjne, szkoleniowe i doradcze, służące wspieraniu aktywnego udziału środowisk lokalnych i regionalnych w procesie integracji i w realizacji projektów europejskich oraz budowania poparcia dla integracji europejskiej wśród społeczeństwa polskiego. Centrum współpracuje przede wszystkim z władzami samorządowymi, organizacjami pozarządowymi, instytucjami rozwoju lokalnego i regionalnego. Ważnym elementem działania Centrum jest kooperacja z instytucjami i organizacjami UE, Republiki Federalnej Niemiec i Francji oraz z regionami w Europie, np. Północną Nadrenią-Westfalią, Nord-Pas de Calais i Nadrenią Palatynatem.

WYBRANE PROJEKTY DOMU WSPÓŁPRACY POLSKO-NIEMIECKIEJ ZREALIZOWANE W 2009 ROKU

Obszar I

Wzmacnianie demokracji, poszanowanie praw człowieka oraz rozwój pluralistycznego społeczeństwa obywatelskiego

CSR dla Górnego Śląska. Międzysektorowa wiosna 2008/2009: działania na rzecz ożywienia współpracy między sektorami

www.csr.haus.pl

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej już czwarty rok realizował nowatorski projekt z dziedziny Corporate Social Responsibility (Społeczna Odpowiedzialność Biznesu). Jego dalekosiężnym celem jest stworzenie regionalnego ośrodka promocji koncepcji CSR mającej przyczynić się do podniesienia znajomości zagadnienia oraz zdynamizowania procesu wdrażania idei CSR na Górnym Śląsku (województwo śląskie i opolskie).

Współpraca międzysektorowa nie należy w Polsce do częstych zjawisk. Jeszcze rzadsze są partnerstwa pomiędzy organizacjami pozarządowymi a sektorem biznesu. Mając na uwadze, iż dobrą i solidną podstawę budowy bilateralnych (społeczno-prywatnych) projektów stanowić może idea CSR wyszliśmy przede wszystkim naprzeciw potrzebie podwyższania umiejętności NGOs w obszarze współpracy międzysektorowej, stymulowania powstawania międzysektorowych partnerstw a pośrednio – tworzenia środowiska wspierającego rozwój społeczeństwa obywatelskiego w regionie. Dlatego też w 2008 roku przystąpiliśmy do realizacji pilotażowego projektu "CSR dla Górnego Śląska. Międzysektorowa wiosna 2008/2009: działania na rzecz ożywienia współpracy między sektorami" współfinansowanego przez Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe oraz Fundację im. Friedricha Eberta. Projekt ten stanowił kontynuację i rozwinięcie międzyinstytucjonalnej oraz międzynarodowej inicjatywy "CSR dla Górnego Śląska" – zainicjowanej przez DWPN w listopadzie 2006 roku – wzbogaconej o rozbudowaną część praktyczną oraz doradczą. Zorganizowano również II Polsko-niemiecką konferencję regionalną CSRegion pt. „Administracja publiczna i biznes jako równorzędni partnerzy w działaniach na rzecz rozwoju regionu. CSR narzędziem współpracy międzysektorowej” (grudzień 2008). Został przygotowany również grunt pod budowę międzysektorowych partnerstw poprzez rekrutację organizacji pozarządowych i form z województwa śląskiego i opolskiego, dzięki Stowarzyszeniu Wspierania Organizacji Pozarządowych MOST oraz Regionalnemu Centrum Biznesu.

Do najważniejszych działań zrealizowanych w 2009 roku w ramach projektu należą:

1. **Autorskie mini-projekty** oraz **działania doradcze** absolwentek/tów Akademii nakierowane na wspieranie i budowanie międzysektorowych partnerstw w duchu inicjatywy CSR (październik 2008 – luty 2009);
2. **Wręczenie nagród w ramach otwartego konkursu**, mającego na celu popularyzację współpracy międzysektorowej oraz idei CSR wśród ogółu społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem: przedstawicieli/li trzeciego sektora i sektora biznesu oraz młodzieży szkół ponadgimnazjalnych (marzec 2009);
3. **Konferencja zamykająca projekt** (marzec 2009);
4. **Opracowanie i produkcja filmu poświęconego CSR** (styczeń – kwiecień 2009);
5. **Opracowanie i wydanie broszury podsumowującej projekt** (marzec – kwiecień 2009).

Partnerzy merytoryczni przedsięwzięcia: Regionalne Centrum Biznesu, Stowarzyszenie Wspierania Organizacji Pozarządowych MOST oraz Forum Odpowiedzialnego Biznesu. Uzyskaliśmy patronat honorowy Górnośląskiego Związku Metropolitalnego, a także Prezydenta Miasta Gliwice. Patronat medialny: Europerspektywy, ngo.pl, TVP Katowice, Radio Katowice i Radio Opole.

Dyskusja w ramach III Festiwalu Mniejszości Niemieckiej w Polsce p.t.:
20 lat po transformacji ustrojowej. Rola mniejszości niemieckiej w polskim pluralistycznym społeczeństwie obywatelskim

12 września – Wrocław

Celem dyskusji było omówienie dokonań mniejszości niemieckiej ostatnich dwudziestu lat, określenie jej roli w dalszym tworzeniu partnerskich polsko-niemieckich relacji, wyznaczenie obecnych zadań przy jednoczesnym zachowaniu i rozwoju tożsamości kulturowej oraz języka niemieckiego w Rzeczypospolitej Polskiej. Zamierzeniem debaty było także sformułowanie przesłanek dla przebiegu owocnej współpracy w zakresie budowania polskiego pluralistycznego społeczeństwa obywatelskiego, uwzględniając szczególnie młode pokolenie żyjące w Polsce.

Gośćmi spotkania byli: **dr Christoph Bergner**, Parlamentarny Sekretarz Stanu, Pełnomocnik Rządu Republiki Federalnej Niemiec ds. Wysiedleńców i Mniejszości Narodowych; **Bernard Gaida**, Przewodniczący Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce; **Dobiesław Rzemieniewski**, Naczelnik Wydziału Mniejszości Narodowych i Etnicznych w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji; **Magdalena Mazik-Gorzelańczyk**, Prezes Fundacji Kształcenia Zawodowego i Międzykulturowego; **Urban Beckmann**, Kierownik działu Integracja i Media, Instytut Stosunków Kulturalnych z Zagranicą (ifa). Moderacja: red. **Adam Krzemiński**, publicysta tygodnika "Polityka.

Jesień Narodów 1989.
Cykl spotkań z Wolfgangiem Templinem

2 grudnia – Sala Rady Wydziału, Uniwersytet Śląski w Katowicach

3 grudnia – Sala A-moll, Hotel Mercure, Opole

4 grudnia – Sala konferencyjna, Miejska Biblioteka Publiczna w Bytomiu

"Jesień narodów 1989" – to tytuł cyklu spotkań zorganizowanego przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej i Fundację Konrada Adenauera w Polsce przypominającego o pokojowym upadku komunizmu w 1989 w Europie Środkowej i Wschodniej. Na tychże spotkaniach mieliśmy zaszczyt gościć byłego dysydenta NRD, Wolfganga Templina, który na podstawie własnych doświadczeń opowiadał o ówczesnych wydarzeniach, mających miejsce zarówno w NRD, jak i w Polsce.

Wolfgang Templin, ur. 1948 w Jenie (w byłej NRD), studiował m.in. filozofię. W latach 70. był młodym komunistycznym działaczem i tajnym współpracownikiem Stasi (1970-74). Z początkiem lat 80. wystąpił z partii i zaangażował się w walkę o prawa obywatelskie w Niemieckiej Republice Demokratycznej. Był współzałożycielem opozycyjnej grupy "Inicjatywa Pokój i Prawa Człowieka" (Initiative Frieden und Menschenrechte). Przez władze NRD został zmuszony do wyjazdu do RFN. Po zmianach roku 1989 powrócił w rodzinne strony i zaangażował się w działalność ugrupowania Związek 90 (Bündnis 90). Do dziś walczy o należyte zbadanie przeszłości NRD. Czyni to m.in. jako naukowiec i współpracownik Federalnej Agencji ds. Akt Stasi (BStU). W dniu 6 listopada br. ten przeciwnik reżimu byłej NRD został wyróżniony nagrodą Dialogu.

Pierwsze spotkanie nt: "Polska i niemiecka opozycja. Droga NRD ku wolności i współpraca z Solidarnością" odbyło się 2 grudnia w Sali Rady Wydziału Uniwersytetu Śląskiego. Po wprowadzeniu do tematu politycznego i społecznego zaangażowania przez moderatora, politologa dr. Rafała Grajcara, Wolfganga Templina opisywał czas komunizmu w NRD.

Drugie spotkanie nt. "Ruch obrony praw obywatelskich w Niemczech: wczoraj – dziś – jutro. Przykład: Wolfgang Templin" miało miejsce wieczorem 3 grudnia w Hotelu "Mercure" w Opolu. Dyskusję poprowadził dziennikarz Krzysztof Ogiolda, który dzięki jasnym pytaniom i celowej moderacji uprościł zgromadzonej publiczności zapoznanie się z życiem Wolfganga Templina.

Trzecia i ostatnia impreza zorganizowana w ramach cyklu spotkań, która odbyła się 4 grudnia w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Bytomiu, poświęcona była tematowi: "Od zaangażowanego młodego komunisty do opozycjonisty i działacza na rzecz praw człowieka i obywatela. Historia Wolfganga Templina", a jej moderacji tym razem podjął się historyk Sebastian Rosenbaum.

Wolfgang Templin był ujmującym referentem i ciągle urzekał publiczność swoją otwartością w odpowiadaniu na pytania oraz przejrzystym sposobem opisywania historii. Mając dobrze przygotowanego moderatora jako partnera do dialogu oraz zaciekawioną publiczność odwdzińczył się również dobrym przygotowaniem i zainteresowaniem.

Obszar II

Kampania informacyjno-edukacyjna: Członkostwo Polski w Unii Europejskiej ważnym elementem dobrosąsiedzkich i przyjaznych stosunków między Polską a Niemcami

Projekt "Szkolne Kluby Europejskie – Akcja, Integracja, Profesjonalizacja" w roku szkolnym 2009/2010 Spotkania i warsztaty dla młodzieży i opiekunek/ów SKE Wizyta studyjna w Warszawie Mini-granty edukacyjne

W 2009 DWPN w okresie od sierpnia do grudnia przeprowadził kolejną edycję projektu dotyczącą Szkolnych Klubów Europejskich. Tegoroczny projekt „**SKE – Akcja, Integracja, Profesjonalizacja**” podobnie, jak w 2007 roku, przyjął formę cyklu warsztatów dla młodzieży – **integracyjnych**, zacieśniających kontakty międzyklubowe oraz **profesjonalizujących** – kształtujących umiejętności z zakresu zarządzania projektami, budowania skutecznego PR-u, finansowania działalności ze środków unijnych i funduszy europejskich, a także wykorzystania nowych technik medialnych. Ponadto w ramach projektu odbyły się **warsztaty dla nauczycieli oraz opiekunów SKE**, dla których przygotowaliśmy dwa specjalne bloki warsztatowe poświęcone wolontariatowi europejskiemu i sposobom pozyskiwania finansów na projekty dla aktywizacji młodzieży, edukacji obywatelskiej oraz skutecznemu PR Klubu Europejskiemu.

Łącznie na projekt „SKE – Akcja, Integracja, Profesjonalizacja” złożyły się 4 warsztaty dla młodzieży profesjonalizujące działalność Klubu Europejskiego oraz 2 warsztaty dla nauczycieli i opiekunów SKE stanowiące platformę wymiany doświadczeń z terenów województw śląskiego i opolskiego. Patronat honorowy nad projektem objęła Polska Fundacja im. Roberta Schumana .

Wszystkie zajęcia były prowadzone przez profesjonalnych trenerów zajmujących się daną tematyką.

Program warsztatów dla młodzieży:

Warsztat 1: Jak zostać liderem? – aktywizacja, integracja liderów/ów młodzieżowych;

Warsztat 2: Jak skutecznie przeprowadzić projekt oraz pozyskiwać środki finansowe na własne inicjatywy i osiągać zakładane rezultaty?;

Warsztat 3: Dobry PR – sztuka budowania silnego wizerunku Klubu Europejskiego;

Warsztat 4: Jak aktywnie i odpowiedzialnie korzystać z nowych mediów? – czyli jak powinni pisać i skutecznie prowadzić gazetkę, newsletter, stronę internetową żurnaliści Klubu Europejskiego.

Program warsztatów dla nauczycielek/li i opiekunek/ów SKE:

Warsztat 1: Zaprosz wolontariusza do Klubu Europejskiego i zachęć swoich uczniów do zostania wolontariuszem – o wolontariacie europejskim i innych działaniach w ramach programu "Młodzież w działaniu";

Warsztat 2: Jak skutecznie prowadzić Klub Europejski? – dobry PR i pozyskiwanie źródeł finansowania.

Osoby uczestniczące w warsztatach odbyły w grudniu br. dwudniową podróż studyjną do Warszawy, której celem było bliższe poznanie instytucji europejskich oraz organizacji działających na rzecz dobrych stosunków polsko-niemieckich. Młodzież ze Szkolnych Klubów Europejskich, a także ich opiekunowie mieli okazję odwiedzić Ambasadę RFN, Fundację Rozwoju Systemu Edukacji, której działalność związana jest między innymi z programem "Młodzież w Działaniu". Drugiego dnia wizyty studyjnej młodzież wraz z opiekunami miała możliwość zaznajomić się ze specyfiką oraz aktualnymi projektami Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej, Biura Informacyjnego Parlamentu Europejskiego, Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce oraz Instytutu Goethego.

W ramach projektu zaproszono też szkoły z województwa śląskiego i opolskiego do aplikowania o mini-granty edukacyjne. Przedmiotem mini-grantu było przeprowadzenie działania (spotkanie, konferencja, konkurs, wystawa, sztuka, warsztaty etc.) dotyczącego tematyki historycznej i politycznej państw byłego Bloku Wschodniego (takie jak obecne: Polska, Niemcy, Czechy, Węgry, Rumunia, Bułgaria) ze szczególnym uwzględnieniem przypadających w roku 2009 rocznic. Z wielu nadesłanych zgłoszeń zostało wybrane pięć o najbardziej oryginalnym podejściu do tematyki i ciekawej formie przekazu. Dzięki działaniom szkół wsparciem projektu została objęta kilkutysięczna populacja mieszkańców województwa śląskiego i opolskiego, która miała okazję uczestniczyć w zaproponowanych działaniach (debaty, wykłady) oraz obejrzeć wystawy prac uczniów, poruszające tematykę rocznic, jak np. upadek Muru Berlińskiego.

Konferencja

„5 lat członkostwa Polski w Unii Europejskiej – bilans doświadczeń i wyzwania na przyszłość”

15 października br. o godz. 10.00 na terenie Nowych Gliwic rozpoczęła się konferencja DWPN poświęcona pięciu latom członkostwa Polski w Unii Europejskiej w kontekście doświadczeń i wyzwań na przyszłość, której współorganizatorami byli: Fundacja Konrada Adenauera oraz Gliwicka Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości. W spotkaniu wzięło udział ponad 90 osób.

Konferencję otworzyli: dr inż. Tadeusz Grabowiecki, Rektor Gliwickiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości oraz Rafał Bartek, Dyrektor Generalny DWPN. Moderatorem spotkania był dr Robert Grzeszczak z Uniwersytetu Warszawskiego.

Celem konferencji była próba skomentowania minionych 5 lat Polski w UE oraz podsumowanie wydarzeń, jakie miały miejsce w ostatnim czasie. Do zabrania głosu zaprosiliśmy znawców problematyki europejskiej i reprezentantów instytucji związanych z problematyką unijną (m.in. Joannę Skoczek, *Dyrektor Departamentu Koordynacji Przygotowań do Prezydencji UKIE*, Izabelę Albrycht, *Wiceprezes Zarządu Instytutu Kościuszki*, Rafała Dymka, *Dyrektora Polskiej Fundacji im. Roberta Schumana*, Łukasza Adamskiego, *Polski Instytut Spraw Międzynarodowych* oraz wykładowców

Gliwickiej Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości: dr Marka Madeja, dr Mariusza Zielińskiego oraz dr Piotra Ptaka). Podczas konferencji zostały poruszone zagadnienia dotyczące m.in. gospodarczego, społecznego i politycznego wymiaru członkostwa na podstawie raportu przygotowanego przez Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, przeanalizowano aktywność polskich eurodeputowanych na forum Unii Europejskiej, a także omówiono tematy dotyczące traktatu lizbońskiego oraz kwestii przystąpienia Polski do strefy euro. Ponadto podczas konferencji zostały omówione priorytetowe obszary działania dla dalszego budowania pozycji Polski w strukturze unijnej, rola Inicjatywy Partnerstwa Wschodniego oraz wyzwania, przed jakimi stoi Polska w kontekście zbliżającej się Polskiej Prezydencji w Radzie Europy w II połowie 2011 roku. Po każdym wystąpieniu był czas na dyskusję z uczestnikami, podczas której prelegenci starali się odpowiedzieć na wszystkie nurtujące pytania. Zakończeniem spotkania była dyskusja panelowa poświęcona społecznym konsekwencjom 5 lat Polski w UE widzianymi z perspektywy zwyczajnych obywateli.

**Cykl spotkań „10 rozmów o Europie” z okazji 5-lecia przystąpienia Polski do Unii Europejskiej
oraz
10-lecia istnienia Centrum Europejskiego Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej**

W 2009 roku minęło 10 lat pracy zespołu Centrum Europejskiego na rzecz zapewnienia informacji o Unii Europejskiej i procesie integracji oraz budowania poparcia dla wspólnej Europy wśród mieszkańców regionu, a także edukacji świadomego społeczeństwa obywatelskiego wolnego od stereotypów, uprzedzeń i nietolerancji.

W 2009 roku przypadła również 5-ta rocznica przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Połączenie okrągłych rocznic tych dwóch wydarzeń zaowocowało cyklem spotkań, będących nie tylko uczczeniem 10-ciu lat działalności Centrum Europejskiego, ale także swoistym podsumowaniem ostatnich 5 lat Polski i Polaków w Unii Europejskiej i przypomnieniem drogi, jaką pokonaliśmy, by znaleźć się w gronie ówczesnej 25-tki.

Chcąc uczcić 5-tą rocznicę przystąpienia Polski do UE i zarazem 10-lecie istnienia Centrum Europejskiego przeprowadziliśmy – we współpracy z Fundacją Konrada Adenauera, Fundacją im. Friedricha Eberta oraz Konsulatem Generalnym RFN we Wrocławiu – cykl spotkań pod wspólnym tytułem „10 rozmów o Europie”, do udziału w których każdorazowo zaprosiliśmy jedną z osobistości polskiego i niemieckiego, a także europejskiego świata polityki, nauki i mediów. Z zaproszonym gościem rozmawialiśmy o Europie, Unii Europejskiej i jej mieszkańcach, europejskiej polityce, gospodarce, kulturze, a także o fascynacji Europą i ideą Wspólnej Europy. Nie bez znaczenia podczas spotkania były tematy dotyczące najbardziej aktualnych zagadnień i wyzwań politycznych, społecznych i gospodarczych, a w tym spraw dotyczących miejsca i roli Polski oraz Niemiec w UE oraz stosunków polsko-niemieckich w ramach członkostwa w Unii Europejskiej.

14 kwietnia (Gliwice) w spotkaniu inauguracyjnym cykl "10 rozmów o Europie" udział wzięli **prof. Jerzy Buzek**, Przewodniczący Parlamentu Europejskiego, b. Premier RP.

18 września (Gliwice) w kolejnym spotkaniu z cyklu udział wzięli **prof. dr Hans-Gert Poettering**, były Przewodniczący Parlamentu Europejskiego, poseł do Parlamentu Europejskiego.

30 września (Gliwice) odbyło się spotkanie z udziałem **prof. dr Rity Suessmuth**, byłej Przewodniczącej Bundestagu, Przewodniczącej Prezydium Niemieckiego Instytutu ds. Polski, Darmstadt.

8 października (Katowice) naszym gościem został **Paweł Świeboda**, Prezes Centrum Strategii Europejskiej demosEuropa.

4 grudnia (Gliwice) w ramach projektu gościliśmy **dr Angelicę Schwall-Düren**, posłankę do Bundestagu, wiceprzewodniczącą frakcji SPD w Bundestagu, przewodniczącą Związku Federalnego Towarzystw Polsko-Niemieckich.

Obchody Dnia Europy 9 maja w Gliwicach

Już po raz dziesiąty Samorząd Miasta Gliwice oraz Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej zorganizowali wielką fetę europejską z okazji Dnia Europy.

W roku 2009 Dzień Europy wzbogacono o wiele dodatkowych atrakcji. Aby przykuć uwagę jak największej ilości uczestników zmieniono miejsce imprezy na teren Nowych Gliwic – kompleksu budynków mieszczących się na terenie zrewitalizowanej, dawnej Kopalni w Gliwicach.

Motywnym przewodnim tegorocznej imprezy były tradycyjne i popularne gry i zabawy towarzyskie w Unii Europejskiej. Chcieliśmy tym sposobem trafić do mieszkańców naszego regionu, aby przez sport i aktywną zabawę mogli dowiedzieć się więcej o sposobie spędzania wolnego czasu w krajach UE, a także poznać historię popularnych zabaw towarzyskich. Jesteśmy przekonani, że taka forma rozrywki była znakomitą okazją do zachęcenia wszystkich zgromadzonych do różnego rodzaju aktywności fizycznej, którą będą mogli kontynuować przez kolejne lata.

Ponadto tegorocznemu wydarzeniu towarzyszyło wiele innych atrakcji jak np. pokazy judo i sztuk walki, występy zespołów muzycznych (Cover Band, Flamenco, Abba Show) oraz konkursy z cennymi nagrodami. Punktem kulminacyjnym wieczoru był koncert zespołu Zakopower oraz Kayah, a pokaz laserów i sztucznych ogni uroczyste zakończył tegoroczne wydarzenie na terenie dawnej Kopalni Gliwice.

Obszar III

Popularyzowanie wielokulturowego dziedzictwa Górnego Śląska w myśl motta „Bez znajomości historii regionu nie można odpowiedzialnie kształtować jego przyszłości i wzmacniać wzajemnej akceptacji i integracji różnych grup społecznych oraz identyfikacji mieszkańców z ich regionem”

Wycieczki szlakiem dawnej polsko-niemieckiej granicy Górnego Śląska i warsztaty nt. „Historia i wielokulturowość Górnego Śląska ze szczególnym uwzględnieniem roli niemieckiego dziedzictwa kulturowego”

4 czerwca, Gliwice

8 października, Gliwice

Warsztaty przygotowane w kontekście wystawy DWPN „Na granicy. Rzecz o czasach, ludziach i miejscach” poświęcone były zarówno podróży wzdłuż granicy wytyczonej w latach 20. XX wieku (omówieniu historycznego kontekstu), jak i podjęciu tematu tożsamości górnośląskiej czy tolerancji w odniesieniu do złożonej wielokulturowości regionu. Dla nauczycieli i osób pracujących z młodzieżą była to także szczególna okazja do poznania i przygotowania koncepcji do dalszej pracy z tematem. Warsztaty poprowadziła profesjonalna trenerka, Magdalena Mazik-Gorzelańczyk (prezes Fundacji Kształcenia Zawodowego i Międzykulturowego we Wrocławiu, wieloletnia trenerka w Międzynarodowym Domu Spotkań Młodzieży w Mikuszewie, specjalistka w tematyce polsko-niemieckich wymian młodzieży). Warsztaty każdorazowo poprzedziła blisko trzygodzinna wycieczka szlakiem dawnej granicy polsko-niemieckiej na Górnym Śląsku. Projekt był skierowany przede

wszystkim do nauczycieli – historii, wiedzy o społeczeństwie, języka niemieckiego, wychowawców i dyrektorów szkół, jak i osób pracujących z młodzieżą. Trasa wycieczki prowadziła przez dawne przygraniczne miejscowości, które w latach 1922-1939 należały do niemieckiej części Górnego Śląska (Gliwice, Zabrze, Zaborze, Biskupice) oraz do części polskiej (Pawłów Kończyce, Ruda, Rudzka Kuźnica). W czasie tej krótkiej podróży przekroczono aż osiem razy granicę, która w międzywojniu dzieliła nasz region. Po drodze zaplanowanych było kilka przystanków w miejscach szczególnie kuriozalnego wytyczenia owej granicy. Podczas wycieczki opowiadano także m.in. jak wyglądała codzienność na ówczesnym polsko-niemieckim pograniczu. Poprzez wycieczkę chcieliśmy przybliżyć ten prawie całkowicie zapomniany rozdział historii górnośląskiej, kiedy to zrosnięty od stuleci, wielokulturowy region przez 17 lat musiał funkcjonować w ramach dwóch organizmów państwowych. Uczestnictwo w wycieczce było swoistą *podróżą w czasie* – przeniesiono się w lata 20. i 30. po to, aby wyobrazić sobie, co taki podział regionu mógł także na co dzień oznaczać dla żyjących wówczas Górnoszlązaków. Równocześnie chcieliśmy zwrócić uwagę na pozytywny wpływ integracji europejskiej i stopniowy zanik znaczenia granic państwowych, a także swobodę podróżowania w ramach UE.

Cykl prezentacji wystawy „Na granicy. Rzecz o czasach, ludziach, miejscach“

Zapraszając do oglądania wystawy, uczestnictwa w dyskusji nt. Międzywojennych losów Górnego Śląska oraz udziału w wycieczce szlakiem dawnej polsko-niemieckiej granicy na Górnym Śląsku, zaproponowaliśmy dzisiejszym mieszkańcom regionu podróż w czasie; odwiedzający wystawę mogli przenieść się w lata 20. i 30. ubiegłego wieku, po to, by wyobrazić sobie, co podział regionu oznaczał dla Górnoszlązaków Anno Domini 1922. Uczestnicy mieli także okazję pogłębić swoją wiedzę na temat wielonarodowej i wielokulturowej przeszłości Górnego Śląska; która ma ogromne znaczenie dla współczesnego obrazu postrzegania regionu oraz jego aktualnych możliwości. Prezentacje wystawy zarówno przybliżają mieszkańcom regionu, jak i popularyzują wśród nich temat historycznej granicy, jaka dzieliła Śląsk w latach 1922-1939. Zaprezentowana wystawa stanowi też, szczególnie w kontekście nauczania o historii regionu, alternatywą propozycję dla nauczycieli, którzy mogą posiłkować się ciekawą bazą w nauczaniu o historii regionu. Uzupełnieniem prezentacji wystawy był pokaz filmu dokumentalnego "Górny Śląsk. Podróż granicą" będącego filmową podróżą retro, w którą udaliśmy się repliką Mercedesa z 1939 roku. Producentem filmu jest Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej; reż. Teresa Kudyba.

Spotkania składając się z trzech części (wystawa, dyskusja, wycieczka szlakiem dawnej granicy polsko-niemieckiej) odbyły się dwa razy na Górnym Śląsku:

8 września w Miejskim Ośrodku Kultury w Zabrzu;

8 grudnia w Muzeum Czynu Powstańczego/Oddział Muzeum Śląska Opolskiego w Górze Św. Anny.

Cykl prezentacji wystawy „Eduard Pant – zwycięzca po latach. Opowieść o polityku i człowieku polsko-niemieckiego pogranicza”

Wystawa prezentuje nie tylko tragiczną historię życia i działalności Panta, który był prześladowany przez nacjonalistyczne ugrupowania polskie, zaś przez niemieckich nacjonalistów nazwany zdrajcą – w wystawie główny bohater przedstawiony jest przede wszystkim jako polityk, wizjoner i nieugięty orędownik polsko-niemieckiego porozumienia.

Każdorazowo w ramach otwarcia wystawy odbyła się dyskusja z udziałem historyków i ekspertów tematu poświęcona Eduardowi Pantowi i 20-leciu międzywojennemu oraz przedstawianie teatralne – fragmenty sztuki „Senator”.

„Senator” to jedna z ostatnich sztuk napisanych przez nieżyjącego już zabrzańskiego dramaturga Stanisława Bieniasza. Ukazane w niej zostały ostatnie lata życia Eduarda Panta przedwojennego senatora RP, posła do Sejmu Śląskiego. Pant był chrześcijańskim demokratą, przez pewien czas liderem mniejszości niemieckiej, politykiem lojalnym wobec Rzeczypospolitej, zdecydowanym oponentem Hitlera.

Spotkania składając się z trzech części (wystawa, dyskusja, fragmenty sztuki „Senator”) odbyły się trzy razy na Górnym Śląsku:

22 września w ramach XIV Seminarium Śląskiego w Kamieniu Śląskim;

17 listopada w Opolskim Teatrze Lalki i Aktora im. Alojzego Smolki;

23 listopada w Teatrze Polskim w Bielsku-Białej.

Warsztaty dla nauczycieli pt.: „Przygotowanie multiplikatorów do pracy z młodzieżą w regionie wielokulturowym w oparciu o twórczość i postać Horsta Bienka”

Warsztaty odbyły się 27 i 28 lutego i miały postać dwudniowego szkolenia; zaproszeni przez nas profesjonalni trenerzy przekazali uczestnikom wiedzę z zakresu metodyki nauczania wielokulturowego oraz praktyczne umiejętności skutecznego wykorzystania tej wiedzy w przygotowaniu i prowadzeniu zajęć lekcyjnych (j. polski, j. niemiecki, historia, nauczanie o regionie i inne). Warsztaty zostały przeprowadzone w odniesieniu do twórczości Horsta Bienka i życiorysu samego autora, które, w naszym przekonaniu, mogą stać się źródłem inspiracji i wielu ciekawych pomysłów na przeprowadzenie projektów edukacyjnych dla młodzieży.

W wielokulturowym regionie, jakim jest Górny Śląsk, niewątpliwą wartością jest nauczanie i wychowanie młodzieży w duchu tolerancji i współpracy. Proponowane przez DWPN warsztaty miały na celu przedstawienie Górnego Śląska jako istotnego, międzykulturowego miejsca w Europie oraz wskazanie bogactwa elementów regionalnych, które mogą być włączone w proces przygotowania i przeprowadzania zajęć lekcyjnych na różnych poziomach edukacji.

Cykl spotkań

"HAUSbesuche – spotkania DOMowe. Polska i niemiecka kultura w dialogu"

Cykl "HAUSbesuche – spotkania DOMowe" ma na celu przybliżenie szerokiemu gronu odbiorców tematyki wspólnej, polsko-niemieckiej historii Górnego Śląska oraz prezentację dokonań w przestrzeni kultury i sztuki zarówno niemieckiej, jak i polskiej.

Gościem pierwszego tegorocznego spotkania z tego cyklu był **Thomas Urban**, niemiecki **dziennikarz i pisarz**, korespondent gazety Süddeutsche Zeitung w Warszawie i Kijowie, autor m.in. książek: "Utracone Ojczyzny. Wypędzenia Niemców i Polaków w XX wieku"; "Od Krakowa po Gdańsk. Wędrowka przez dzieje polsko-niemieckie". Thomas Urban otrzymał w 2006 roku za pracę na rzecz pojednania polsko-niemieckiego nagrodę im. Georgia Dehiou ufundowaną przez ministra ds. kultury Niemiec. Spotkanie z dziennikarzem poświęcone było nie tylko jego pracy jako korespondenta w Polsce, który porusza aktualne i kontrowersyjne zagadnienia polsko-niemieckich relacji, ale także jego prywatnej osobie, podejściu do pracy oraz życia w Polsce. Fakt, że gość spotkania oraz moderator rozmowy, Marcin Wiatr, się znają, pozwolił stworzyć intymny klimat do dyskusji.

Podczas drugiego spotkania z cyku gościliśmy **Adriana Topola**, niemieckiego **aktora** pochodzącego z Zabrza, znanego z produkcji kinowych oraz seriali telewizyjnych, jak i występów na deskach teatru. Spotkanie z zaproszonym gościem składało się z dwóch części: w pierwszej uczestniczyliśmy w rozmowie z Adrianem Topolem, którą przeprowadziła moderatorka, Joanna Malicka, akcentując między innymi wątki śląskie w biografii i twórczości aktora oraz prezentując jego dokonania w przestrzeni kultury i sztuki niemieckiej, jaki i wyzwania stojące przed młodym "niemiecko-polskim" aktorem w obecnym czasie. Drugą część wypełnił pokaz ostatniego filmu Adriana Topola: "O oddychaniu pod wodą" (2007).

Trzecim gościem spotkania w ramach cyklu był niemiecki **pisarz Michael Zeller**. Wieczór rozpoczął się odczytem eseju "Wstęp w otwartość, przyjaciółko, przyjacielu. Myśli o sztuce i religii" następnie goście zadawali autorowi pytania na temat jego twórczości, biografii, współczesnej literatury polskiej i niemieckiej, pojmowania sztuki, a także obecności religii w życiu Polaków i Niemców. Michael Zeller udzielał obszernych odpowiedzi, które miały lekki charakter interesujących wywodów literackich. Spotkanie prowadził dziennikarz i publicysta – Krzysztof Karwat.

20 października w galerii Radia Katowice otwarta została wystawa obrazów polsko-niemieckiej **malarki Maugi Houba-Hausherr**. Artystka wystawiła ponad 30 swoich prac. W sali konferencyjnej Radia Katowice przeprowadzono z malarką rozmowę na temat jej życia i twórczości. Podczas luźnej rozmowy pomiędzy Maciejem Szczawińskim a Maugą Houba-Hausherr publika poznała interesujące motywy z życia artystki. Mauga urodziła się w Katowicach, a dzieciństwo spędziła w Opolu. I pomimo że od 25 lat mieszka w Niemczech, to chętnie i często odwiedza miejsca związane z jej dzieciństwem i młodością. W rozmowie podkreśliła, że czuje się przede wszystkim Europejką i tym samym postrzega swoje wizyty na Śląsku nie jako "powrót", a raczej jako całkiem zwyczajną podróż. Po krótkiej konwersacji Ewa Parma przedstawiła gościom swoje wiersze zainspirowane obrazami Maugi. Interesującym jest fakt, iż z upływem czasu artystki zaczęły się nawzajem inspirować i Mauga również tworzy pod wpływem niektórych wierszy Ewy Parmy. Po tej momentami nostalgicznej rozmowie była jeszcze możliwość przyjrzenia się obrazom artystki i porozmawiania z nią przy lampce wina.

27 października w sali konferencyjnej Miejskiej Biblioteki Publicznej rozpoczęło się spotkanie z niemieckim **reżyserem** pochodzącym z Bytomia – **Andrzejem Klamtem**. Spotkanie z zaproszonym gościem składało się z trzech części: w pierwszej uczestniczyliśmy w rozmowie z Andrzejem Klamtem, którą przeprowadził moderator dr Adrian Cybula, socjolog z Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego, podkreślając wątki śląskie w biografii i twórczości autora. Drugą część wypełnił pokaz dokumentu Andrzeja Klamta pt.: "Kim jesteśmy? Śląskie życiorysy" przedstawiający zawile losy trzech Ślązaków, poruszający wciąż aktualne pytania dotyczące tożsamości narodowej. Po zakończonej projekcji przybyli goście zadawali reżyserowi pytania zarówno na temat jego twórczości i inspiracji, jak i życia osobistego, jego polsko-niemieckich kolei, na które wyczerpująco odpowiadał reżyser. Warto dodać, że Andrzej Klamt urodził się w Bytomiu, jednak we wczesnej młodości wyjechał do Niemiec, gdzie mieszka i pracuje do dziś.

We wtorek 17 listopada odbyło się spotkanie z **reżyserem Krzysztofem Czajką**. Filmowiec, urodzony w Warszawie, poświęca w swojej twórczości wiele uwagi historii i stosunkom polsko-niemieckim. Jestem szefem redakcji Europy Środkowej i Wschodniej w telewizji RBB, odpowiedzialnym za niemiecko-polski program "Kowalski trifft Schmidt". W swoim dokumencie pt.: "Żegnaj DDR! Przez Warszawę ku Wolności" przedstawia losy osób, które zaryzykowały ucieczkę na Zachód przez zachodnioniemiecką ambasadę w Warszawie. Przed pokazem filmu dr Dariusz Wojtaszyn, adiunkt w Katedrze Nauk Historycznych Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy Brandta, poprowadził rozmowę z Krzysztofem Czajką. Tematyka spotkania dotyczyła zarówno życia osobistego reżysera i jego polsko-niemieckich kolei, jak i dzieł przez niego stworzonych. Nie bez znaczenia dla rozmowy było również wątki dotyczące historii NRD i prób ucieczki z tego kraju.

Gościem ostatniego spotkania w tym roku był **Wolfgang Bittner**, urodzony w Gliwicach niemiecki **pisarz i publicysta**, autor m.in. książek: "Metamorfoza Marmelsteina", "Gliwice zwano kiedyś Gleiwitz. Historia niemiecko-polska" i "Ziemia niczyja". Pierwszą część spotkania, czyli rozmowę z pisarzem, poprowadził dr Grzegorz Kowal, pracownik naukowy Instytutu Filologii Germańskiej Uniwersytetu Wrocławskiego. Autor podzielił się z licznie zgromadzoną publicznością swoimi przemyśleniami na temat literatury, cywilizacji oraz ojczyzny, często nawiązując do wątków z własnej biografii. Następnie odczytał fragmenty swojej książki dla młodzieży "Flucht nach Kanada" – powieści o bezrobotnym 18-letnim chłopcu o imieniu Frank, który po kłótni z przyjacielem matki, postanawia uciec do Kanady. Po odczycie zebrani w sali konferencyjnej biblioteki goście mieli okazję zadać autorowi pytania dotyczące m.in. jego twórczości, polskich korzeni, fascynacji Górnym Śląskiem.

Archiwum Historii Mówionej marzec-grudzień 2009 r., Opole

U źródeł projektu „Archiwum Historii Mówionej: www.e-historie.pl” leżały aspekty nurtujące społeczeństwo mniejszości niemieckiej w Polsce. Pierwszy z nich to znikoma znajomość historii mniejszości niemieckiej wśród młodszego pokolenia, a drugi to odchodzenie starszego pokolenia a wraz z nim pamięci o najbardziej przełomowych i najważniejszych chwilach w historii swojej grupy narodowej, jaką jest mniejszość niemiecka w Polsce.

Celem projektu „Archiwum Historii Mówionej” było podniesienie świadomości historycznej wśród młodzieży mniejszości niemieckiej, a także utworzenie archiwum historii mówionej w postaci strony internetowej: www.e-historie.pl.

Projekt przebiegał w terminie marzec-grudzień 2009 r. i polegał na rekrutacji młodych ludzi z szeregów mniejszości niemieckiej, którzy wyposażeni w sprzęt do rejestracji audio i video przeprowadzili wywiady z członkami starszego pokolenia mniejszości niemieckiej w Polsce. Te wywiady, jako świadectwa historii mówionej, zostały odpowiednio opracowane przez samych uczestników pod okiem profesjonalnych dziennikarzy i umieszczone na stronie internetowej wraz z wprowadzeniem historycznym, opracowanym przez opiekuna naukowego projektu: socjologa, pracownika naukowego UO, doświadczonego w zbieraniu materiałów metodą oral history – dr Danuty Berlińskiej. Strona internetowa z wywiadami jest swego rodzaju muzeum historii mówionej, historii mniejszości niemieckiej. Oprócz rejestracji wydarzeń ważnych dla historii mniejszości niemieckiej w Polsce równie ważnym jest aspekt edukacyjny młodych ludzi, którzy przeprowadzali wywiady i poprzez to chociażby przyczyniali się do redagowania strony internetowej.

Młodzi ludzie przygotowując się do przeprowadzenia wywiadów poznali w zarysie najnowszą historię związaną z mniejszością niemiecką. Zostały zorganizowane trzy dwudniowe szkolenia: w czerwcu, lipcu i wrześniu. W trakcie seminarium przygotowującym uczestnicy mieli możliwość poznania najważniejszych wydarzeń i dat w historii swojej społeczności. Projekt „Archiwum Historii Mówionej” stał się nową, cenną formułą poznania historii mniejszości niemieckiej w Polsce, dla młodego pokolenia, co pomogło tej grupie w lepszym zrozumieniu swojej tożsamości i w przyszłości bardziej efektywnym angażowaniu się w życie mniejszości niemieckiej. Nasz projekt jest nowym sposobem wzbudzania u młodego pokolenia tożsamości niemieckiej oraz sposobem porozumienia się, „budowania mostów” między starszym pokoleniem mniejszości a młodą generacją, od której zależy przyszłość mniejszości niemieckiej. Kontakt starszego pokolenia z młodym zapewni ciągłość przekazu języka i tradycji swojej grupy narodowej.

Po zakończeniu etapu przeprowadzania wywiadów ze świadkami historii oraz obróbki technicznej nagranych materiałów, jak również umieszczenia wywiadów na portalu internetowym poświęconym temu projektowi, została zorganizowana 3-dniowa podróż studyjna do Berlina, w trakcie której młodzi ludzie

zwiedzili najważniejsze berlińskie muzea, jak również spotkali się z dr Christophem Bergnerem, Pełnomocnikiem Rządu RFN ds. Wysiedleńców i Mniejszości Narodowych. Podróż studyjna do Berlina, jako stolicy Niemiec, była również elementem kształtującym tożsamość młodych Niemców w Polsce.

W ramach projektu zostały także nagrane wywiady telewizyjne. Były to osoby, których wiedza i wspomnienia są niezwykle cenne dla mniejszości niemieckiej w Polsce. Tych 11 wywiadów zostało wydanych w formie płyty DVD, będącej swoistym podsumowaniem I edycji cyklu projektu: „Archiwum Historii Mówionej” Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej.

Projekt „Archiwum Historii Mówionej” nie ma być jednorazowym wydarzeniem. Utworzona strona internetowa jest zaczątkiem platformy zbierania wywiadów z członkami mniejszości niemieckiej w Polsce. Archiwum wywiadów będzie także tworzyło platformę do badań o najnowszej historii Górnego Śląska widzianej z perspektywy mniejszości niemieckiej, jako że dotychczasowa literatura na ten temat jest bardzo uboga.

„Śląskie perspektywy” czyli cykl warsztatów na temat lekcji regionalnych oraz konferencja popularnonaukowa nt.: „Śląsk w kreatywnej edukacji regionalnej”

13 i 19 października, 9 i 10 oraz 17 listopada, Opole – warsztaty

23 listopada, Opole – konferencja

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej realizował projekt, składający się z cyklu warsztatów oraz konferencji popularnonaukowej w październiku i listopadzie 2009 r.

Celem cyklu pięciu warsztatów było przygotowanie nauczycieli do prowadzenia zajęć edukacyjnych, które pomogą zdobyć uczniom wieloaspektową wiedzę o regionie, dostrzec znaczenie Śląska, brać świadomy udział w życiu kulturowym, społecznym i gospodarczym środowiska lokalnego.

W spotkaniach uczestniczyło 20 nauczycieli ze szkół gimnazjalnych oraz średnich województwa opolskiego. Byli to w szczególności nauczyciele historii, WOS-u oraz języka niemieckiego.

Każde spotkanie poświęcone było innemu motywowi tematycznemu:

1. Wielkie procesy historyczne i ich regionalne odniesienie na Śląsku;
2. Architektura i sztuka Górnego Śląska na styku różnych kultur;
3. Górnos Śląski sport i polityka;
4. Górnos Śląska literatura, film i teatr;
5. Kreatywny regionalizm w praktyce dydaktycznej.

Nauczyciele pod okiem ekspertów uczestniczyli w wykładach oraz pracy warsztatowej, których efektem było przygotowanie scenariuszy: zajęć edukacyjnych, dni regionalnych, rajdów, wycieczek, projektów uczniowskich, konkursów regionalnych.

W ramach projektu odbyła się również **konferencja popularnonaukowa nt.: „Śląsk w kreatywnej edukacji regionalnej”**.

Uczestnikami konferencji byli przede wszystkim nauczyciele, jak również studenci oraz miłośnicy regionalizmu. Konferencja miała na celu przedstawienie najnowszych metod pracy dydaktycznej w przedmiocie regionalizmu oraz pokazanie stanu wszechstronnego nauczania o Śląsku na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym.

Podczas konferencji zostały również zaprezentowane innowacyjne sposoby nauczania regionalizmu, oparte na metodzie „oral history”, która stanowi podstawę projektu DWPN, realizowanego od maja br.: „Archiwum Historii Mówionej – www.e-historie.pl”. Aby przybliżyć uczestnikom konferencji metodę nauczania o regionalizmie, podczas jej trwania zostały zaprezentowane przykładowe wywiady, przeprowadzone przez uczestników projektu Archiwum Historii Mówionej oraz strona internetowa, na której zamieszczane są wywiady ze świadkami czasu.

Na zakończenie konferencji zaprezentowana została historycznie opracowana mapa Górnego Śląska w postaci mapy ściennej, wydana w ramach projektu. Mapa będzie miała na celu uzupełnienie braków z zakresu wiedzy geograficznej i historycznej o regionie.

Konferencja naukowa nt.: "Śląsk w zjednoczonej Europie"
22 października 2009 r., Opole

Wzorem lat ubiegłych Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej we współpracy z Opolskim Oddziałem Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana” zorganizował konferencję naukową nt.: „Śląsk w zjednoczonej Europie”. Treść konferencji skierowana była do wszystkich mieszkańców Śląska, tych, którzy tu mieszkają od wielu pokoleń, jak i tych, których losy życiowe rzuciły na te tereny. Odbiorcami konferencji byli zainteresowani mieszkańcy Śląska, mniejszość niemiecka, studenci, osoby związane z środowiskiem Stowarzyszenia „Christiana Civitas”. Poprzez organizację konferencji chcieliśmy dotrzeć do grona nowych odbiorców, aby w ten sposób przybliżyć im tematykę regionu. Tegoroczna konferencja poświęcona była roli języka niemieckiego na Górnym Śląsku od roku 1945, kościołowi katolickiemu na Śląsku Opolskim w latach 1945-1946 oraz postaci opolskiego pisarza i poety – Alfredowi Nowinskiemu.

Słowo wstępne w trakcie spotkania przejął Tadeusz Staszczak, Przewodniczący Katolickiego Stowarzyszenia „Civitas Christiana” w Opolu. Przewodniczący w swym powitaniu zwrócił uwagę na szczególną rolę, jaką odgrywa Śląsk w zjednoczonej Europie, na różnorodność, jaką kryje w sobie pojęcie „Śląsk” oraz na bogactwo aspektów zarówno historycznych, politycznych, jak i społecznych wynikającą z wyjątkowości tego regionu. Konferencję moderował Jacek Stróżyński z Zespołu Programowego Stowarzyszenia „Christiana Civitas” w Warszawie.

Dzięki konferencji uczestnicy mieli nie tylko możliwość zdobycia wielu ciekawych i cennych informacji, ale również wzięcia udziału w dyskusji, w trakcie której dzielili się swoimi doświadczeniami oraz opiniami na wcześniej poruszone tematy.

10-lecie projektu „Historia lokalna na przykładzie wybranych powiatów, miast i gmin”
w powiecie oleskim
30 września 2009 r., Olesno

„Historia lokalna (...)” to projekt realizowany przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej nieprzerwanie od początku istnienia instytucji. Obszar realizacji oraz tematyka projektu cieszyły się w przeciągu lat dużym zainteresowaniem. Jednym z najbardziej aktywnych partnerów projektu jest od momentu jego rozpoczęcia Starostwo Powiatowe w Oleśnie.

Pierwsze spotkanie w ramach „Historii lokalnej (...)” odbyło się w Oleśnie 30 września 1999 roku. W związku z tym powiat oleski obchodził we wrześniu 2009 roku 10-lecie realizacji projektu na swoim terenie.

Zainteresowanie projektem na terenie powiatu wraz z biegiem czasu rosło, a co za tym idzie do roku 2009 odbyły się w Oleśnie i okolicy 83 spotkania. Spektrum tematów w powiecie oleskim jest bardzo szerokie. Poruszana jest problematyka niemieckiego dziedzictwa kulturowego, wielokulturowej tradycji tych obszarów, jak również problem utożsamiania się ze swoją małą ojczyzną ludności, która napłynęła na tereny powiatu oleskiego po 1945 r., a także integracji różnych grup etnicznych, żyjących na obszarze powiatu i tworzących jedną społeczność lokalną. Ważnym elementem, podczas realizacji spotkań w ramach „Historii lokalnej (...)” jest zaangażowanie młodzieży. O dużym zainteresowaniu młodego pokolenia historią terenów, na których mieszkają, świadczy liczny udział młodzieży podczas

spotkań, konkursów i wycieczek. Przyczynia się to do zapobiegania i zwalczania wśród młodej generacji myślenia pełnego stereotypów, wspiera natomiast budowanie dobrych stosunków pomiędzy mniejszością niemiecką a większością polską.

W uroczystości 10-lecia projektu „Historia lokalna (...)” w powiecie oleskim uczestniczyło około 200 osób. Obecni na obchodach byli m.in. przedstawiciele gminnych, powiatowych oraz wojewódzkich władz samorządowych, członkowie Koła Miłośników Historii Lokalnej oraz przedstawiciele mediów. Szczególnym gościem obchodów jubileuszowych był sławny polski kucharz, Robert Makłowicz.

Historia lokalna na przykładzie wybranych powiatów, miast i gmin styczeń-grudzień 2009 r.

Powiat oleski, Leśnica, Niemodlin, Grodków

Projekt Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej ma przeciwdziałać myśleniu w kategoriach wrogości, które odcisnęło się głębokim piętnem w świadomości ludzi. Społeczeństwu polskiemu, a w szczególności społecznościom zamieszkującym dawne tereny niemieckie, prezentowany jest krytyczny i kompleksowy obraz przeszłości, uwzględniający przede wszystkim kulturową różnorodność Śląska. Realizacja projektu w roku 2009 koncentrowała się przede wszystkim na województwie opolskim.

W roku 2009 projekt realizowany był w Grodkowie, Leśnicy, Niemodlinie, Szemrowicach oraz w powiecie oleskim. W ramach projektu odbyły się 32 spotkania, w tym 29 wykładów, 1 wycieczka oraz 2 konkursy.

Głównym elementem projektu był cykl wykładów, podczas których uczestnicy brali udział w żywych dyskusjach. Szczególnie interesujące były spotkania na temat dziedzictwa kulturowego poszczególnych miejscowości oraz stosunków narodowościowych na Opolszczyźnie. W ramach projektu mieszkańcy nierzadko po raz pierwszy mieli szansę wypowiedzieć się na temat wydarzeń, których sami byli uczestnikami lub też znali je z przekazów rodzinnych.

Przykładowe tematy spotkań w 2009 roku: „Końca wojny nie było – Śląsk w 1945 r. (losy Górnoszlązaków)”, „Ziemia Niemodlińska ok. 1750 r. w podróżach i rysunkach śląskiego Europejczyka – Friedricha Bernarda Wernera”, „Polak, Ślązak, Niemiec – Tożsamość etniczna mieszkańców Śląska Opolskiego na początku XXI”, „Osobliwości przyrody nieożywionej Gminy Grodków”, „Z przeszłości i teraźniejszości Miasta i Gminy Grodków” – w ramach tego spotkania odbył się jeden z konkursów. Drugi konkurs odbył się natomiast w Oleśnie – „XI Konkurs wiedzy o powiecie oleskim”, a wycieczka historyczno-krajoznawcza „Śladami krzyży pokutnych i innych pamiątek przeszłości” była organizowana przez lokalnych koordynatorów w Grodkowie.

Znaczący wpływ na owocną współpracę ma bezpośredni kontakt z organizacjami mniejszości niemieckiej oraz przedstawicielami samorządu terytorialnego. Na pomyślny przebieg projektu wpływa również w dużym stopniu współpraca koordynatora Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej z lokalnymi koordynatorami oraz Radą Programową.

Mimo tego, iż projekt „Historia lokalna (...)” realizowany jest już od wielu lat, zaangażowanie lokalnych społeczności pokazuje po raz kolejny, jak bardzo potrzebna jest współcześnie znajomość historii regionu oraz ludzi z nim związanych.

Zainteresowanie projektem jest nadal ogromne, zarówno ze strony miejscowości, w których projekt był już realizowany, jak również ze strony nowych gmin. W związku z tym projekt będzie realizowany również w roku 2010.

Obszar IV

Rozwijanie stosunków polsko-niemieckich i dialogu interkulturowego między mniejszością niemiecką i innymi mniejszościami narodowymi i etnicznymi a większością polską

Seminarium

„Edukacja mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce – model teoretyczny czy praktyka oświatowa?”

8-9 czerwca 2009 r., Niwki

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej wraz z Wojewódzkim Ośrodkiem Metodycznym w Opolu, w dniach 8-9 czerwca 2009 r., zorganizował seminarium nt.: „Edukacja mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce – model teoretyczny czy praktyka oświatowa”. Dwudniowe seminarium miało na celu systematyczne i analityczne podsumowanie stanu realizacji zapisów Ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym z dnia 6 stycznia 2005 r., jak również Ustawy o systemie oświaty wraz ze stosownymi rozporządzeniami, które gwarantują naukę języka mniejszości narodowych i etnicznych jako języka ojczystego, w polskich szkołach. Seminarium było również okazją do dyskusji nad stanem realizacji postanowień Ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym z dnia 6 stycznia 2005 r., z przedstawicielami władz mniejszości niemieckiej w województwie opolskim, opolskiego kuratorium oświaty oraz nauczycielami.

Referentami podczas konferencji byli: Małgorzata Nowak-Daniel, Dyrektor Opolskiego Centrum Doskonalenia Nauczycieli przy Niemieckim Towarzystwie Oświatowym, Dorota Dobrzyńska z Wydziału Mniejszości Narodowych i Etnicznych w MSWiA, Andrzej Popiołek, Pełnomocnik Kuratora Opolskiego ds. mniejszości narodowych oraz kontaktów zagranicznych, Igor Łukaszuk, Wiceprzewodniczący Związku Młodzieży Białoruskiej, Andrzej Stepaniuk, Dyrektor II Liceum Ogólnokształcącego z Białoruskim Językiem Nauczania w Bielsku Podlaskim oraz Irena Drozd, Przewodnicząca Ukraińskiego Towarzystwa Nauczycielskiego. Wśród poruszanych tematów znalazły się: dyskusja panelowa nt.: „Stan realizacji postanowień Ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych w świetle nauki języka mniejszości jako języka ojczystego. Problemy i perspektywy”, dyskusja panelowa: „Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce. Analiza problemów, przedstawienie aktualnej sytuacji”, „Nauczanie języka mniejszości jako języka ojczystego na poziomie szkolnictwa przedszkolnego, na przykładzie języka niemieckiego” czy „Problemy w metodyce oraz w interpretacji prawa oświatowego w zakresie nauczania języka mniejszości jako języka ojczystego”.

Konferencja pt.:

"Kształcenie językowe i wspieranie edukacji mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce"

17 grudnia 2009 r., Opole

Konferencja została zorganizowana przez Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej wraz z Instytutem Stosunków Zagranicznych w Stuttgarcie (ifa). Edukacja była od początku ważnym tematem wśród mniejszości. Konferencja miała na celu naszkicowanie aktualnego stanu prawnego w zakresie edukacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz poszukiwanie rozwiązań na przyszłość.

Udział w naszej konferencji w roli referentów wzięli: Dobiesław Rzemieniewski, Naczelnik Wydziału Mniejszości Narodowych i Etnicznych w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, Halina Bilik, Opolski Kurator Oświaty, dr hab. Maria Katarzyna Lasatowicz, prof. UO, dyrektor Instytutu Filologii Germańskiej Uniwersytetu Opolskiego, Renata Peplinska, ekspert ds. oświaty kaszubskiej, Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, Igor Łukaszuk, wiceprzewodniczący Związku Młodzieży Białoruskiej, nauczyciel

języka białoruskiego, Hubert Kołodziej, dyrektor Zespołu Szkół w Dobrzenu Wielkim, doradca ds. oświaty w Związku Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce.

Konferencja zgromadziła w sumie ok. 116 uczestników, którymi byli m.in.: nauczyciele i samorządowcy, studenci Uniwersytetu Opolskiego, w głównej mierze Filologii Germańskiej.

Uczestnicy konferencji przedstawili sytuację nauczania języka mniejszości w Polsce, skupili się na regulacjach nauczania w przepisach prawa, analizowali problemy z tym związane a także szukali rozwiązań na przyszłość. Wspólnym problemem mniejszości w obszarze kształcenia językowego okazuje się być brak programów, podręczników oraz odpowiedniego przygotowania nauczycieli do kształcenia językowego mniejszości.

Tydzień Kina Niemieckiego ...niemieckie niuanse ...deutsche details 2009

Projekt ...*niemieckie niuanse ...deutsche details* organizowany przez Instytut Stosunków Zagranicznych w Stuttgarcie (ifa) oraz związki mniejszości niemieckiej w Polsce ma na celu nie tylko ukazanie żywego i wieloaspektowego obrazu Niemiec, ale także pragnie rozbudzić zainteresowanie polskiego sąsiada rozwojem państwa niemieckiego. Ponadto zaangażowanie w promocję projektu związków mniejszości niemieckiej ma na celu ukazanie ich jako reprezentantów niemieckiego języka oraz kultury i stanowi zaproszenie do wymiany kulturalnej w Polsce. Na specjalne spotkania dyskusyjne w ramach Tygodnia Kina Niemieckiego przybyli do Polski poza historykami oraz autorami także wybrani reżyserzy prezentowanych filmów. Rozmowy z gośćmi dotyczyły przede wszystkim Jesieni Ludów roku 1989 oraz idących za nią głębokich przemian w NRD i RFN. Oprócz najnowszych niemieckich filmów - "Listopadowe dziecko" i "Pod Czerwoną Kakadu", wyświetlony został również klasyk niemieckiego kina film "Podzielone niebo" oraz film dokumentalny "Lenin dotarł tylko do Lüdenscheid". Dla młodszych widzów przeznaczony był film "Nic więcej", który może być omawiany podczas zajęć lekcyjnych. W Gliwicach Festiwal zakończył się klasycznym filmem Waltherer Ruttmanna "Symfonia wielkiego miasta", prezentowanym w ramach DKF Classic.

Impreza odbyła się w Polsce już po raz ósmy; w dziesięciu różnych miastach Polski wyświetlane zostały filmy związane z dwudziestą rocznicą upadku Muru Berlińskiego. Zawarta w nim myśl obejmuje bardzo różne aspekty życia w ramach historii podziału Niemiec; we wszystkich przygotowanych filmach motyw ten podejmowany jest na inny sposób.

Patronami tegorocznych dni filmowych w całej Polsce są reżyser Andrzej Wajda oraz prezes Fundacji Filmowej Nadrenii Północnej-Westfalii, Michael Schmid-Ospach. Patronat honorowy w Gliwicach objął Prezydent Zygmunt Frankiewicz.

Cykl spotkań eksperckich w gminach województwa opolskiego oraz śląskiego, które realizują oraz przygotowują się do wprowadzenia zapisów Ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym z dnia 6 stycznia 2005 r.

8, 9 oraz 15, 16 i 17 kwietnia 2009 r.

Kuźnia Raciborska, Krapkowice, Ozimek, Lasowice Wielkie, Reńska Wieś, Pietrowice Wielkie, Zdzieszowice, Dąbrowa, Wielowieś, Zawadzkie, Popielów

Uchwalenie dnia 6 stycznia 2005 r. Ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym zakończyło ważny etap dyskusji o sposobie regulacji i ochrony praw należących do tych społeczności, która rozpoczęła się w Polsce po 1989 r.

Pięcioletni okres funkcjonowania Ustawy pokazuje, że wprowadzenie w życie ustawowych regulacji jest trudne, tak ze względów społecznych, jak i politycznych. Wcielenie przepisów Ustawy wymaga czasu,

przygotowawczej pracy edukacyjnej, pozytywnego nastawienie opinii publicznej, zarówno na poziomie krajowym, jak i na poziomie lokalnym. Konieczne jest permanentne uświadamianie, iż oficjalna obecność języka mniejszości w urzędach i szkołach oraz wprowadzanie dwujęzycznych tablic nazw miejscowości, ulic, czy obiektów topograficznych nie spowoduje regresu języka, kultury i tożsamości polskiej.

Szczególne emocje budzą rozwiązania dotyczące dwujęzyczności na Opolszczyźnie i w województwie śląskim. Dla mniejszości niemieckiej ich wprowadzenie jest szczególnie ważne, stanowiło ono potwierdzenie wielokulturowej historii tego regionu. Rolą mniejszości niemieckiej powinno być uświadamianie opinii publicznej, iż dwujęzyczne tablice oraz wprowadzenie języka niemieckiego jako pomocniczego języka urzędowego znacząco wzbogaci tożsamość regionu.

Projekt obejmował dziesięć gmin, w tym osiem gmin województwa opolskiego oraz dwie gminy województwa śląskiego. Były to zarówno gminy, które według Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r., kwalifikują się do realizacji zapisów Ustawy, jak również gminy, w których mniej niż 20% mieszkańców zadeklarowało w Spisie przynależność do mniejszości niemieckiej. Mianowicie: Kuźnia Raciborska, Krapkowice, Ozimek, Lasowice Wielkie, Zdieszowice, Reńska Wieś, Wielowieś, Dąbrowa, Zawadzkie oraz Popielów. Ze względu na duże zainteresowanie projektem oraz zaangażowanie gminy Pietrowice Wielkie, w gminie tej odbyło się dodatkowe spotkanie, poza programem projektu.

Harmonogram cyklu obejmował dwa spotkania w dwóch gminach w jednym dniu, łącznie dziesięć spotkań. Dnia 15 kwietnia 2009 r. natomiast, ze względu na wyżej wspomniane dodatkowe spotkanie, odbyły się trzy spotkania.

Powołana w ramach projektu grupa ekspercka spotykała się w gminach, objętych projektem z urzędnikami publicznymi województwa opolskiego oraz śląskiego: wójtami, burmistrzami, urzędnikami zaangażowanymi w procedury realizacji zapisów Ustawy. Na każdym spotkaniu obecni byli również przedstawiciele lokalnych kół DFK w danej gminie, członkowie Rady Gminy oraz osoby zainteresowane tematyką Ustawy.

W ramach zrealizowanego drugiego cyklu (pierwszy odbył się w 2008 r.) uczestnicy mieli okazję skorzystać z fachowej porady ekspertów, konstruktywnej analizy problemów, jakie przysparza im realizacja postanowień Ustawy, konfrontacji swojego stanowiska ze stanowiskiem grupy eksperckiej, a co najważniejsze mogli wspólnie poszukiwać rozwiązań problemów natury prawniczej, społecznej oraz proceduralnej.

Głównym celem każdego ze spotkań była analiza, systematyka problemów, jakie niesie ze sobą realizacja postanowień Ustawy oraz wypracowanie szczegółowego planu działania w tym zakresie.

Projekt „Profesjonalizacja elit młodzieżowych organizacji mniejszości niemieckiej”

9-10 maja 2009r, Turawa,

5-6 czerwca 2009r., Opole,

19-20 listopada 2009r., Kamień Śląski

Projekt, który składa się z cyklu 3 spotkań, skierowany był do zaangażowanej w życie mniejszości niemieckiej w Polsce młodzieży. Uczestnikami spotkań byli przedstawiciele młodzieżowych organizacji Mniejszości Niemieckiej takich jak: Związek Młodzieży Mniejszości Niemieckiej w Polsce, Związek Studentów Niemieckich oraz przedstawiciele młodzieży zaangażowanych w działalność lokalnych kół DFK.

Podczas spotkań, seminariów i warsztatów, szczególną uwagę zwróciliśmy na:

- procesy oraz przemiany polityczne w Polsce w latach 90-tych oraz ich wpływ na rozwój organizacji mniejszościowych;
- zagadnienia historyczne dotyczące Górnego Śląska (w tym również spotkania ze „świadkami czasu”);

- prawodawstwo dotyczące mniejszości narodowych i etnicznych, jego główne założenia oraz odzwierciedlenie w praktyce.

W dniach 9-10 maja 2009 r. odbyło się w Turawie pierwsze seminarium nt.: „Polityczna rola mniejszości niemieckiej”. Młodzi ludzie zapoznali się z początkami oficjalnego założenia TSKN-u na Śląsku Opolskim oraz przede wszystkim z polityczną rolą mniejszości niemieckiej na Górnym Śląsku i Polsce. Pierwszymi prelegentami, którzy przedstawili uczestnikom początki mniejszości niemieckiej oraz jej rozwój w latach 90, byli Henryk Kroll, były Przewodniczący Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno – Kulturalnych w Polsce oraz Egon Radwan, członek założyciel TSKN na Śląsku Opolskim. Dr Lech Rubisz przedstawił sytuację mniejszości niemieckiej w latach 90-tych z perspektywy politologa skupiając swój wykład przede wszystkim na polityce mniejszości niemieckiej. Andrzej Brzezina przedstawił uczestnikom w sposób matematyczny stosując wykresy i statystykę, jak głosowano na MN w ubiegłych latach podczas poszczególnych wyborów.

Niezwykle ważne dla młodych uczestników były warsztaty prowadzone przez dr Jarosława Flisa, doktora zarządzania, socjologa i pracownika Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego, który zaprezentował młodzieży cały wachlarz technik i metod efektywnej kampanii wyborczej.

W dniach 5-6 czerwca 2009 r. odbyło się w Opolu drugie spotkanie w ramach projektu nt.: „Jak działają organizacje mniejszości niemieckiej, jaka jest ich rola w odkrywaniu i pielęgnowaniu niemieckiej tożsamości?”. Pierwszy dzień spotkania poświęcony był organizacjom mniejszości niemieckiej, takim jak: Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców na Śląsku Opolskim, Związek Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce, Związek Młodzieży Mniejszości Niemieckiej, Związek Studentów Niemieckich, Towarzystwo Akademickie AV Salia-Silesia. Drugi dzień spotkania poświęcony był zagadnieniom historycznym dotyczącym okresu II Wojny Światowej. Dr Bernard Linek, dr Danuta Berlińska oraz Dawid Smolorz zaprezentowali uczestnikom losy Górnoszlązaków przed, w trakcie oraz po II Wojnie Światowej. Zakończeniem drugiego dnia seminarium była dyskusja uczestników z przedstawicielami władz województwa oraz samorządów lokalnych – Marszałek Józef Kotyś, Poseł Ryszard Galla, Przewodniczący Stowarzyszenia Budkowice Piotr Koziol, Sylwia Michała, członek Związku Studentów Niemieckich w Polsce z siedzibą w Opolu – na temat tożsamości narodowej oraz kwestii jej postrzegania przez młode pokolenie. Seminarium polityczno-historyczne miało dla uczestników projektu znaczący wymiar: z jednej strony otrzymali informacje mające znaczący wpływ na kształtowanie się poczucia tożsamości i wielokulturowości na Śląsku, z drugiej strony zostali skonfrontowani z obecną sytuacją mniejszości niemieckiej w Polsce. Zapoznanie się z historią ziem Górnego Śląska było dla uczestników podłożem do zrozumienia obecnej sytuacji społeczności niemieckiej. Historia Górnego Śląska jest w szkołach przedstawiana w bardzo okrojony sposób lub w zupełności pomijana, a dla uczestników projektu wiedza ta jest dla niezbędna. Tylko zrozumienie i uzmysłowienie sobie historii regionu, w jakim żyjemy pozwoli na czynne i świadome zaangażowanie się w jego życie.

19-20 września 2009 r. odbyło się w Kamieniu Śląskim III, ostatnie, spotkanie uczestników projektu: „Profesjonalizacja elit młodzieżowych organizacji mniejszości niemieckiej”. Spotkanie składało się z warsztatu oraz seminarium. Warsztat prowadzony był przez trenerki z firmy szkoleniowej Partners Polska i jego celem było ukazanie uczestnikom, jak tworzy się grupę lub stowarzyszenie, jakie cechy powinny posiadać członkowie grupy, aby ta mogła sprawnie funkcjonować, jak mobilizować społeczność lokalną, aby chętniej angażowali się w różnego rodzaju przedsięwzięcia. Ostatnim etapem warsztatu było sporządzenie własnego wniosku. Podczas drugiego dnia spotkania odbyło się seminarium dotyczące związków i stowarzyszeń. Dzień podzielony był na 3 etapy: przeszłość, teraźniejszość i przyszłość. Sebastian Rosenbaum z Instytutu Pamięi Narodowej z Katowic przedstawił uczestnikom na przykładzie Związku Katolików Niemieckich w Polsce zasady funkcjonowania różnego rodzaju związków i stowarzyszeń przed II Wojną Światową. Przedstawiciel Urzędu Marszałkowskiego

Województwa Opolskiego ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi, Izabela Podobińska oraz Przemysław Smyczek, przedstawiciel Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, przedstawili uczestnikom zasady wspierania organizacji pozarządowych w obu województwach. Elementem dotyczącym obecnego stanu stowarzyszeń była prezentacja związków i stowarzyszeń z woj. opolskiego i śląskiego, które obecnie aktywnie działają.

Wzmacnianie struktur mniejszości niemieckiej w Polsce – Nowe rozwiązania statutowe

TSKN – nowe możliwości działania

7 listopada 2009r., Kamień Śląski

14 listopada 2009r., Dobrodzień

21 listopada 2009r., Krapkowice

28 listopada 2009r., Kamień Śląski

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej zorganizował we współpracy z TSKN na Śląsku Opolskim cykl 3 szkoleń dla struktur mniejszości niemieckiej w Polsce.

Podczas szkoleń zostały uczestnikom przekazane informacje dotyczące zadań i roli Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim. W ramach projektu odbyły się 4 jednodniowe spotkania. Projekt obejmował 7 powiatów województwa opolskiego, mianowicie powiat opolski i strzelecki (7 i 28.11.2009r.), powiat kluczborski i oleski (14.11.2009r.) oraz powiat krapkowicki, kędzierzyńsko-kozielski i prudnicki (21.11.2009r.).

Podczas spotkania uczestnicy mieli okazję spotkać się z przedstawicielami Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim: Walterem Stannek, Wiceprzewodniczącym TSKN na Śląsku Opolskim, Barbarą Kaczmarczyk, Członkiem Zarządu TSKN na Śląsku Opolskim, Ryszardem Gallą, Wiceprzewodniczącym Zarządu TSKN na Śląsku Opolskim oraz Mecenas Agnieszką Bożyczko. Przedstawiciele TSKN omówili zakres działania, cele i zadania na przyszłość Towarzystwa w oparciu o nowe rozwiązania statutowe, a Pani Mecenas udzieliła uczestnikom odpowiedzi od strony prawno-formalnej na nurtujące ich pytania związane z możliwością ubiegania się kół DFK o osobowość prawną. Specjaliści w zakresie Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki udzieliła uczestnikom w formie warsztatowej informacji na temat pisania projektów w ramach POKL oraz możliwości ubiegania się o mikrogranty. Pani Filiks, która na co dzień jest pracownikiem Wojewódzkiego Urzędu Pracy oraz Tomasz Kosowski, pracownik Regionalnego Ośrodka Europejskiego Funduszu Społecznego omówili drogę pozyskiwania środków na działalność, planowanie przedsięwzięć, a także sposób pisania projektów w ramach POKL, Działanie 7.3.

Warsztaty nt.: „Strategia rozwoju mniejszości niemieckiej w Polsce na lata 2010-2015”

12-15 listopada 2009 r., Łubowice

Rok 2010 to rok obchodów 20-lecia formalnego istnienia Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców Województwa Śląskiego, Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców na Śląsku Opolskim oraz w innych regionach Polski. Będzie to czas podsumowań, bilansu dokonań, ale też czas poszukiwania odpowiedzi na pytanie, co musi przedsięwziąć mniejszość niemiecka w Polsce, aby w 2015 roku i w latach następnych aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym Polski jako równoprawny partner przy wzmocnieniu i zachowaniu swojej tożsamości kulturowej, a równocześnie zachować funkcję pomostu w stosunkach polsko-niemieckich.

Jedynie szeroko przeprowadzona dyskusja i osiągnięcie konsensusu wśród elit mniejszości niemieckiej doprowadzi do tego, by była w stanie w zwarty sposób pilnować swoich uprawnionych interesów.

Aby umożliwić liderom środowiska mniejszości niemieckiej w Polsce poszukiwanie odpowiedzi na wyżej postawione hipotezy, Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej wraz ze Związkiem Niemieckich Stowarzyszeń Społeczno-Kulturalnych w Polsce zorganizował warsztaty pt.: „Strategia rozwoju mniejszości niemieckiej w Polsce-na lata 2010-2015”. Warsztaty odbyły się w dniach 12-15 listopada 2009 r., w Górnośląskim Centrum Kultury i Spotkań im. Eichendorffa w Łubowicach/Lubowitz.

Warsztaty miały na celu wypracowanie w gronie liderów środowiska mniejszości niemieckiej w Polsce aktualizacji strategii rozwoju mniejszości niemieckiej, która to po raz pierwszy została opracowana w 2002 r., również z inicjatywy Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej. Aktualizacja strategii na lata 2010-2015 zmierzać ma do zainicjowania merytorycznej dyskusji wewnątrz mniejszości i opracowania przyszłościowej koncepcji jej rozwoju. Uczestnicy warsztatów poprzez szeroki konsensus (praca w grupach metodą aktywnego planowania strategii MAPS) dokonali wyważenia hierarchii poszczególnych priorytetów dla mniejszości niemieckiej w Polsce.

Do poprowadzenia warsztatów w Łubowicach/Lubowitz zaprosiliśmy Witolda Sartoriusa, Prezesa Zarządu Fundacji Edukacji Ekonomicznej w Warszawie, eksperta ds. Polityki Rozwoju Regionalnego, Funduszy Europejskich, członka Rady Programowej „European Policy Center” w Brukseli, jednego z pierwszych współpracowników Fundacji im. Friedricha Eberta w Warszawie. Wraz z nim warsztatowcami byli pracownicy Fundacji Edukacji Ekonomicznej w Warszawie: Agnieszka Sułowska oraz Marcin Mierzejewski.

Budowanie tożsamości, edukacja i pielęgnowanie języka ojczystego to priorytety wypracowane podczas warsztatów – stanowiące cel nadrzędny strategii. Dyskutowano przede wszystkim o tożsamości ze szczególnym uwzględnieniem wzmocnienia elit intelektualnych, o kierunkach rozwoju szkolnictwa oraz duszpasterstwie w „języku serca”. Uczestnicy byli zgodni co to tego, że wypracowana strategia musi zostać wcielona w życie, aby z jednej strony mniejszość otwierała się na współpracę i integrację z większością, a z drugiej strony by dbała o swoją odrębność poprzez zachowanie tożsamości kulturowej.

Ważną rolę – ekspertów zewnętrznych – pełnili liderzy środowisk mniejszości niemieckiej w Danii, na Węgrzech, jak również mniejszości serbołużycyckiej w Niemczech. Ich aktywna obecność przyczyniła się do zastosowania perspektywicznych rozwiązań mniejszości niemieckiej w Europie, w nowej strategii rozwoju na społecznym gruncie życia mniejszości niemieckiej w Polsce. Warsztaty pt.: „Strategia rozwoju mniejszości niemieckiej w Polsce na lata 2010-2015” umożliwiły zaproszonym liderom mniejszości niemieckiej w Polsce osiągnięcie konsensusu, co do priorytetów mniejszości niemieckiej i efektywnych sposobów ich realizacji.

**Konferencja polsko-niemiecka: „Pamięć o Pojednaniu w Krzyżowej w 1989 r. –
jako wspólne wyzwanie Polaków i Niemców”
18 listopada 2009r., Kamień Śląski**

Konferencja zorganizowana z okazji 20-lecia Mszy Pojednania w Krzyżowej/Kreisau miała na celu próbę retrospektywnego spojrzenia na wydarzenia z 12 listopada 1989 r., a z drugiej strony miała też dać odpowiedź na pytanie, w jakim punkcie się znajdujemy, jeżeli chodzi o aktualny stan stosunków polsko-niemieckich na Górnym Śląsku. Msza sprzed 20 lat miała szczególne znaczenie dla Niemców żyjących na Górnym Śląsku, którzy mieli pierwszą okazję do zmanifestowania swej obecności w Polsce po tym jak 4 czerwca 1989 doszło do pierwszych demokratycznych wyborów parlamentarnych w Polsce. Konferencja w Kamieniu Śląskim stała się forum wymiany poglądów: polskich, niemieckich oraz mniejszości niemieckiej w Polsce odnośnie znaczenia tego historycznego wydarzenia dla Polski, Niemiec i Europy. Mniejszość niemiecka właśnie podczas historycznej Mszy w Krzyżowej zmanifestowała swoją obecność na Górnym Śląsku. Symbolicznie w tym momencie

historii padła pseudonaukowa teza o tym, iż do końca realnego komunizmu w Polsce mniejszość niemiecka była grupą „fikcyjną” w jednolitej narodowościowo Polsce.

Konferencja organizowana z okazji 20-lecia Mszy Pojednania w Krzyżowej/Kreisau miała na celu próbę retrospektywnego spojrzenia na wydarzenia z 12 listopada 1989 r.

Udział w naszej konferencji wzięli: Arcybiskup, ks. prof. dr hab. Alfons Nossol, prof. dr Georg Milbradt, Premier Kraju Związkowego Saksonii w latach 2002-2008, Bernard Brasack, Konsul Generalny RFN we Wrocławiu, Adam Krzemiński, publicysta, Dominik Kretschmer, przedstawiciel Fundacji „Krzyżowa dla Porozumienia Europejskiego”, oraz Richard Urban, uczestnik pamiętnej Mszy w Krzyżowej. Wystąpienie Arcybiskupa Alfonsa Nossola zatytułowane było: „Pojednanie w Krzyżowej jako początek trudnej drogi budowania zaufania między Niemcami a Polakami”, natomiast prof. dr Georg Milbradt wygłosił referat na temat: „Niemiecka świadomość historyczna wydarzeń w Krzyżowej z 1989 r. widziana oczami współczesnych Niemiec”.

Ogólna konkluzja z wystąpień referentów i przeprowadzonej dyskusji to stwierdzenie, iż 12 listopada 1989 r., w Krzyżowej symbolicznie rozpoczął się proces budowania polsko-niemieckiego zaufania. Po 20 latach wciąż stanowi to wyzwanie dla Polaków i Niemców.

Badania socjologiczne mniejszości niemieckiej w Polsce prowadzone na zlecenie Uniwersytetu Osaka w Japonii

Podpisanie umowy o przeprowadzeniu badań społecznych dot. mniejszości niemieckiej w Polsce, pomiędzy Uniwersytetem Osaka z Japonii a Domem Współpracy Polsko-Niemieckiej, dnia 4 września 2009 r. Opolu wieńczy ponad 2 letni okres nieformalnych kontaktów pomiędzy Uniwersytetem Tokai i Uniwersytetem Osaka z Japonii a Domem Współpracy Polsko-Niemieckiej.

Badania społeczne dotyczące mniejszości niemieckiej w Polsce przeprowadza Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej. Japońscy partnerzy uznali, iż właśnie DWPN posiada najlepszą bazę merytoryczną do przeprowadzania badań w tej materii. Termin zakończenia projektu to marzec 2010 roku.

Wspólny projekt społeczno-diagnostyczny służyć będzie nie tylko japońskim naukowcom: kulturoznawcom, germanistom, socjologom, ale jego efekty będą wykorzystywane w celach porównawczych między mniejszością niemiecką w Polsce a mniejszością koreańską w Japonii.

Stronę japońską 4 września 2009 r. w Opolu reprezentowali: prof. Koji Kobayashi, kulturoznawca, pracownik naukowy Uniwersytetu Tokai, oraz prof. Hiroyuki Wagata, germanista i językoznawca, pracownik naukowy Uniwersytetu Osaka.

Podczas konferencji prasowej została uroczystie podpisana umowa o przeprowadzeniu badań społecznych dot. mniejszości niemieckiej w Polsce.

Udział w konferencji prasowej wzięli: prof. Koji Kobayashi, Uniwersytet Tokai, prof. Hiroyuki Wagata, Uniwersytet Osaka, Ryszard Galla, Poseł na Sejm RP, Prezes Zarządu Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej, Rafał Bartek, Dyrektor Generalny Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz dr Tomasz Kamusella, Uniwersytet Opolski, Trinity College Dublin, ekspert naukowy w projekcie.

IX Szczyt Młodzieży Regionalnego Trójkąta Weimarskiego 28 czerwca – 4 lipca 2009 roku, Bielsko-Biała

Regionalny Trójkąt Weimarski to trójstronne porozumienie między regionami: Województwem Śląskim, Północną Nadrenią-Westfalią w Niemczech oraz Nord-Pas de Calais we Francji, mające na celu wzmacnianie społeczeństwa obywatelskiego oraz rozwój społeczno-gospodarczy i współpracę rzeczonych regionów.

Celem odbywających się co roku spotkań Szczytu Młodzieży Regionalnego Trójkąta Weimarskiego jest umożliwienie młodym ludziom spotkania z rówieśnikami z krajów Trójkąta, wymiany doświadczeń, a tym samym wzmocnienie postaw dialogu i współpracy młodego pokolenia. W każdym spotkaniu biorą udział 15-osobowe grupy młodych ludzi w wieku od 17 do 23 lat – uczących się, studiujących, pracujących i poszukujących pracy - z Francji, Niemiec i Polski, którzy mają za sobą pierwsze doświadczenia w działalności na rzecz lokalnej i regionalnej społeczności i są zainteresowani problematyką europejską.

Dzięki udziałowi w tegorocznym Szczycie Młodzieży, którego temat brzmiał: Przekraczać granice, młodzi ludzie z Województwa Śląskiego oraz z pozostałych regionów, mieli okazję podczas codziennych warsztatów doświadczyć wielokulturowego spotkania, porozmawiać o przełamywaniu barier i przekraczaniu granic. Mieli oni także możliwość zaprezentowania rówieśnikom swoich regionów: Województwa Śląskiego, Północnej Nadrenii-Westfalii i Nord-Pas de Calais.

Podjęta podczas tegorocznego Szczytu tematyka przekraczania granic – geograficznych (w obrębie i na granicy samej Unii Europejskiej; w odniesieniu do Euroregionów, terenów przygranicznych), mentalnych (stereotypy, uprzedzenia) i fizycznych stanowiła istotną kwestię w rozważaniach o kształtowaniu własnej społecznej tożsamości lokalnej. Jednocześnie tematyka ta była punktem wyjścia do poznawania innych społeczności poza obrębem własnych granic (ograniczeń) – czy to fizycznych, czy mentalnych, czy geograficznych – i dała szansę mieszkańcom obszarów transgranicznych do współpracy i wielokulturowego spotkania.

W ramach IX Szczytu Młodzieży – obok warsztatów poświęconych tematyce przekraczania granic – odbyły się trzy debaty: dwie poświęcone Euroregionom Beskidy i Śląsk Cieszyński, a także debata podsumowująca Szczyt z udziałem przedstawicieli władz trzech regionów Regionalnego Trójkąta Weimarskiego. Prelegentami debaty podsumowującej byli: Bogusław Śmigielski – Marszałek Województwa Śląskiego (Polska); Françoise Dal – Przewodnicząca Komisji Spraw Międzynarodowych Regionu Nord Pas de Calais (Francja); Andreas Krautscheid – Minister Spraw Wewnętrznych, Spraw Europejskich i Mediów Regionu Północna Nadrenia-Westfalia (Niemcy). Debatę poprowadził i moderował Rafał Bartek – Dyrektor Generalny Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej.

W przedostatnim dniu spotkania, w Galerii Bielskiej BWA, miał miejsce wernisaż prac fotograficznych młodzieży uczestniczącej w Szczycie, którego tytuł brzmi "No Limits – No Borders". Zdjęcia wykonane przez trzy międzynarodowe grupy uczestników Szczytu odnosiły się do kwestii przekraczania granic ze szczególnym uwzględnieniem relacji między ludźmi, miejsc granicznych oraz symboli związanych z przełamywaniem (lub nie) barier.

Spotkania Absolwentów projektu „Kuznia Młodych Liderów” Kamień Śląski

I spotkanie Absolwentów projektu „Kuznia Młodych Liderów” nt.: „Górny Śląsk – region wielu szans dla młodych ludzi”, 3-5 kwietnia 2009r., Kamień Śląski

Nadrzędnym celem spotkania było podsumowanie rezultatów wszystkich pięciu edycji projektu „Kuznia Młodych Liderów” oraz możliwości, jakie daje udział w projekcie. Celem spotkania było również poszerzenie i nawiązanie współpracy pomiędzy uczestnikami wszystkich pięciu edycji projektu. Podczas spotkania uczestnicy mieli również okazję spotkać się i porozmawiać z parlamentarzystami oraz reprezentantami ze środowiska mniejszości niemieckiej. Podczas spotkania uczestnicy dyskutowali z zaproszonymi gośćmi – Posłem do Parlamentu Europejskiego Stanisławem Jałowickim, ks. prof. Helmutem Jurosem, ks. prof. Joachimem Piecuch, na nurtujące ich tematy, takie jak: tożsamość, sytuacja Polski na arenie politycznej, wybory do Parlamentu Europejskiego, obecna sytuacja mniejszości niemieckiej i perspektywy na przyszłość.

Drugie dzień spotkania poświęcony był dziejom Górnego Śląska i jego historii. Helmut Sauer, Przewodniczący Wschodnio- i Środkowoniemieckiego Stowarzyszenia Unia Wypędzonych i Uchodźców CDU/CSU przedstawił aktualną sytuację stosunków polsko-niemieckich oraz mniejszości niemieckiej w Polsce postrzeganej z perspektywy Niemiec.

Warsztaty, które odbyły się w ostatnim dniu spotkania, poświęcone były zagadnieniu tożsamości narodowej mniejszości niemieckiej; jej rozumieniu i postrzeganiu oraz identyfikowaniu się młodzieży z mniejszością niemiecką oraz stanowiły podsumowanie całego projektu „Kuznia Młodych Liderów”. Uczestnicy mieli za zadanie zastanowić się, co dał im udział w projekcie, jaki miał wpływ na kształtowanie się ich tożsamości, jakich umiejętności podczas projektu nabyli i jakie odzwierciedlenie znalazły one w praktyce.

II spotkanie Absolwentów projektu „Kuznia Młodych Liderów” nt.: „Zadania i priorytety mniejszości niemieckiej – od lat 90-tych do dziś”, 20-22 listopada 2009r., Kamień Śląski

Trzydniowe seminarium, było okazją do dyskusji na temat roli, pozycji i kierunku rozwoju mniejszości niemieckiej w latach ubiegłych oraz prognoz na przyszłość. Spotkanie było również okazją do podsumowania 10 lat działalności mniejszości niemieckiej w zarządzie województwa opolskiego oraz określenia celów i priorytetów mniejszości niemieckiej na przyszłość. Jednym z priorytetowych zagadnień, jakie omówione zostały w ramach II Spotkania Absolwentów projektu „Kuznia Młodych Liderów”, była problematyka związana z polityką wsparcia mniejszości niemieckiej w Polsce oraz aktualna współpraca mniejszości niemieckiej z większością polską.

Podczas spotkania uczestnicy dyskutowali z zaproszonymi gośćmi: Ks. prof. Stanisławem Rabiejem, prof. Piotrem Madajczykiem, Helmutem Paisdziorem, Posłem na Sejm w latach 1993-1997, Wicemarszałkiem Woj. Opolskiego Józefem Kotysiem, Posłem na Sejm Ryszardem Gallą, dr Danutą Berlińską i dr Ewą Ganowicz z Uniwersytetu Opolskiego oraz Moniką Kasperek z Fundacji Rozwoju Śląska i Wspierania Inicjatyw Lokalnych, na nurtujące ich tematy, takie jak: początki powstania MN, obecna sytuacja mniejszości niemieckiej, jak również perspektywy na przyszłość tej grupy narodowościowej. Jednym z elementów spotkania było przedstawienie wsparcia finansowego mniejszości niemieckiej z budżetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych Republiki Federalnej Niemiec, Rządu Polskiego oraz Fundacji Rozwoju Śląska i Wspierania Inicjatyw Lokalnych, z uwzględnieniem specyfiki wspieranych projektów. Ponadto uczestnicy zastanawiali się wspólnie z zaproszonymi samorządowcami nad korzyściami, jakie czerpie MN z 10-letniej obecności swoich przedstawicieli w samorządzie wojewódzkim.

Kluczowym punktem spotkania była również dyskusja z przedstawicielem Instytutu Studiów Politycznych PAN nad przypadającymi w tym roku rocznicami: II Wojna Światowa, upadek systemu komunistycznego, upadek muru berlińskiego a ich znaczeniem dla budowania tożsamości narodowej.

Trzeci dzień spotkania poświęcony był sytuacji MN dzisiaj. Na początku analizowano sytuację MN z perspektywy socjologicznej, następnie z perspektywy mediów oraz z perspektywy samych uczestników. Wspólnie zastanawiano się, z jakimi problemami boryka się MN dzisiaj i jak można by temu zapobiec. Elementem dyskusji była również przyszłość MN a rola młodzieży w procesie kształtowania się MN.

XIV Seminarium Śląskie
„Stowarzyszenia, związki, bractwa, inicjatywy społeczne i ich znaczenie dla Śląska”
21-24 września 2009r., Kamień Śląski

Myśl przewodnią tegorocznego Seminarium Śląskiego stanowiły rozważania na temat stowarzyszeń, związków, bractw i inicjatyw społecznych, które od zarania wieków istniały na terenie Śląska i które przyczyniły się w znaczący sposób do jego rozwoju oraz odegrały rolę w kształtowaniu się historii

Górnego Śląska. Celem tegorocznego seminarium było ukazywanie roli związków, stowarzyszeń i inicjatyw społecznych Ślązaków, które zarówno w przeszłości, jak również obecnie poprzez swoją działalność przyczyniają się do ubogacenia i rozwoju Śląska z wielu perspektyw, tzn. z perspektywy samorządowców, historyków, Kościoła, członków mniejszości niemieckiej, literatów, muzyków, młodzieży oraz mediów. Każdego dnia odbywały się trzy referaty wprowadzające nt. przeszłości, teraźniejszości i przyszłości. Gośćmi XIV Seminarium Śląskiego byli m.in.: ks. Andrzej Czaja, Biskup Diecezji Opolskiej, dr Reinhard Klein z Polsko-Niemieckiego Towarzystwa Wspierania Gospodarki w Berlinie, Wiktor Pawlik, Prezes Regionalnej Izby Przemysłowo-Handlowej w Gliwicach, Horst Badura, członek zarządu Towarzystwa Karkonoskiego z Hameln, Miłosz Omastka, Dyrektor Regionalnego Centrum Biznesu z Katowic, dr Teresa Soldra-Gwiżdż, Dyrektor PIN – Instytutu Śląskiego, Jan Diedrichsen, Przedstawiciel Mniejszości Niemieckiej z Szlezwika-Holsztyna, Richard Neugebauer, Przedstawiciel Mniejszości Niemieckiej w Czechach, Paulina Borowska, Przedstawiciel Mniejszości Niemieckiej z Południowego Tyrolu, Till Scholtz-Knobloch, politolog z Hannoveru, dr Adam Bartoszek z Uniwersytetu Śląskiego.

Różnorodność tematyczna oraz zaproszeni goście przyczynili się do ubogacenia tegorocznego seminarium. Tradycyjne już debaty na Zamku w Kamieniu Śląskim stanowią od lat doskonałą okazję dla mieszkańców naszego regionu do spotkania z osobistościami z polskiego i niemieckiego świata nauki, polityki i kultury oraz do otwartej wymiany poglądów w atmosferze wzajemnego zaufania i poszanowania odmienności poglądów.

Obszar V

Wybrane publikacje Domu Współpracy Polsko-Niemieckiej przygotowane i wydane w roku 2009

Przygotowanie oraz skład książki pt.:

„Historia Górnego Śląska. Polityka, gospodarka i kultura regionu europejskiego”

Celem projektu, nad którym prace trwają od roku 2005, jest opracowanie i wydanie książki będącej syntezą popularno-naukową historii i kultury Górnego Śląska, która byłaby pozycją będącą ważnym źródłem informacji dla studentów, osób zainteresowanych historią i dziedzictwem kulturowym Górnego Śląska oraz stanowiącą bezpośrednią pomoc w ramach zajęć ze ścieżki międzyprzedmiotowej z zakresu edukacji regionalnej Górnego Śląska w kontekście przełamywania meandrów historii regionalnej i lokalnej. Docelowo w książce wyeksponowane będą wszystkie elementy dziedzictwa regionu (kultura, nauka, gospodarka, polityka, religia, architektura), także będące elementem dziedzictwa niemieckiego i czesko-morawskiego, które w ostatnich dziesięcioleciach były z przyczyn propagandowych pomijane bądź też fałszowane. Tym samym powstanie pierwsza książka dot. europejskiej historii regionu, której autorami będą naukowcy z Polski, Niemiec i Czech. Ostatecznym celem projektu jest szczególnie próba zmiany wciąż negatywnego postrzegania wielokulturowego, w tym także niemieckiego dziedzictwa Górnego Śląska, co powinno się przyczynić do wzmocnienia poczucia tożsamości regionalnej i jej dowartościowania w imię owocnej współpracy polsko-niemieckiej.

W roku 2009 podjęto końcowe prace redaktorskie nad książką, tzn.:

- wybrano wydawnictwo, które podjęło się składu książki i w 2010 roku odpowiedzialne będzie za druk;
- dokończono tłumaczenia rozdziałów w języku niemieckim na język polski;
- poddano pierwszej korekcie wszystkie rozdziały książki;

- podjęto ostateczne decyzje dotyczące wyglądu książki: format 225 x 280, trzykolumnowy układ stron, twarda okładka;
- skompletowano ikonografię do wszystkich rozdziałów książki.

Publikacja p.t. „Górny Śląsk. 20 historii z XX wieku“

Publikacja p.t. „Górny Śląsk. 20 historii z XX wieku“ zawiera 20 tematów obejmujących historię regionu poprzedniego stulecia. Ponieważ obecnie istnieje jeszcze możliwość rozmowy ze świadkami znaczących, często też tragicznych wydarzeń XX w., to autorzy przeprowadzili do każdego rozdziału kilka wywiadów z tzw. świadkami historii. Tym samym wypowiedzi są obok popularno-naukowego wywodu ważną częścią każdego tekstu, który został dzięki temu zabiegowi „spersonalizowany”. Nie jest to suche wypisanie faktów, ale wyjątkowa możliwość poznania, jak dalece historia ukształtowała losy ludzi, którzy do dziś żyją na Górnym Śląsku. Przedstawiając zapomniane fakty górnośląskiej historii tworzy się most łączący stary region niemiecki z dzisiejszym Górnym Śląskiem. Tematy powojenne podkreślają fakt, że region ten nawet w okresie największych szyszan w czasach komunistycznych – praktycznie w podziemiu – pielęgnował swój wielokulturowy charakter. Ciągłe istnieją niezliczone pytania dotyczące przeszłości Górnego Śląska, na które nie tylko laicy, lecz także historycy i osoby zainteresowane historią regionu nie znają odpowiedzi. Książka odpowiada m.in. na pytania: dlaczego do dziś używa się po części dialektu morawskiego na południu Górnego Śląska? Dlaczego wielu Górnoszlązaków hucznie świętowało 4 lipca 1954 roku? Dlaczego brytyjskie i amerykańskie samoloty regularnie bombardowały okolice Góry św. Anny w roku 1944? Co to było „Latający Ślązak”? Dlaczego imigranci ze wschodu jeszcze w latach 50tych liczyli na III wojnę światową? Dlaczego Czechosłowacja chciała zaanektować tereny wokół Głucholaz, Głubczyc i Raciborza w roku 1945? Dlaczego język niemiecki jest po części językiem ojczystym dla osób dorastających w latach 60tych i 70tych na Górnym Śląsku? W książce, która obok tekstów popularno-naukowych zawiera też liczne wywiady ze świadkami historii, zwraca się uwagę na fakty, bez których nie da się zrozumieć dzisiejszego Górnego Śląska.

Publikacja skierowana jest do wszystkich osób zainteresowanych tematem, zwłaszcza pochodzenia niemieckiego i młodzieży należącej do mniejszości niemieckich oraz jej polskiego otoczenia. Książka zainteresuje również środowiska nauczycieli historii, języka polskiego i niemieckiego, jak i naukowców, publicystów, studentów i uczniów. Publikacja powstała też z myślą o członkach mniejszości niemieckich, którzy dzięki niej zapoznają się bliżej z dziedzictwem kulturowym swojego regionu.

Obok tekstów historycznych, opracowanych przez specjalistów w dziedzinie historii regionalnej i wywiadów ze świadkami tamtych czasów, książka posiada wiele ilustracji, zdjęć i map, które uatrakcyjnijają publikację i sprawiają, że staje się interesującą dla młodej generacji.

Wydanie materiałów kulturoznawczych o regionie w formie wielojęzycznej mapy Górnego Śląska wraz z trzema mapkami pobocznymi

We współpracy z ekspertami w dziedzinie historii regionalnej powstała szczegółowa mapa Górnego Śląska. Mapa główna przedstawia region Górnego Śląska w roku 2009 i obszary dawnego województwa śląskiego, dawnej niemieckiej prowincji Górnego Śląska i dawnego Śląska Czeskiego. Historycznie opracowana mapa Górnego Śląska w postaci mapy ściennej ma na celu uzupełniać braki z zakresu wiedzy geograficznej o regionie. Jako pomoc naukowa dla uczniów, pomoże odpowiedzieć na pytanie, czym jest Górny Śląsk z geograficznego punktu widzenia. Mapa zwraca uwagę również na sferę spraw delikatnych i ważnych w Polsce aktualnie, poszerzając tym samym wiedzę historyczną jej

odbiorców na temat zawiłych losów regionu. Wydarzenia przełomu lat 80-tych i 90-tych, spotkanie w Krzyżowej i późniejsze podpisanie polsko-niemieckiego traktatu granicznego, to wydarzenia, które ukształtowały dzisiejszy charakter Górnego Śląska i niesłuszne popadły w zapomnienie. Na dłuższą metę porównawczy opis kartograficzny dawnego i dzisiejszego Górnego Śląska pomoże odnaleźć się w geograficznej historii naszego wielokulturowego regionu nie tylko uczniom i członkom mniejszości niemieckich, ale także ludziom, którzy odwiedzają ten region w celu odnalezienia swoich niemieckich przodków. Dzięki podwójnemu nazewnictwu miejscowości oglądający mapę mogą uświadomić sobie, że nasz region został ukształtowany przez kilka narodów. Obok mapy głównej znajdują się też trzy mniejsze mapki historyczne. Mapa główna odpowiadała dzisiejszym realiom, aby wyraźnie było widać, że wielokulturowość tego regionu nie odeszła do historii, a obecna jest również w teraźniejszości.

Wznowienie albumu „Górnośląscy potentaci – dziedzictwo Ballestremów” poświęconego działalności rodu śląskich przemysłowców

Głównym założeniem projektu wydania albumu było przybliżenie historii działalności gospodarczej, kulturalnej i społecznej Ballestremów, którzy na Górnym Śląsku przybyli pod koniec XVIII wieku i aż do roku 1945 prowadzili ożywioną działalność. Ballestremowie byli nie tylko właścicielami okazałych rezydencji, ale i inicjatorami wielu inwestycji: kościołów, kolonii robotniczych, szkół czy przedszkoli. W obliczu braku literatury na ten temat oraz wobec braku wiedzy wśród społeczności regionu, w zakresie wszechstronnej działalności rodziny von Ballestrem i ich zasług dla Górnego Śląska, przygotowany został album, który jako pierwszy pokazuje stan materialnych pozostałości po rodzinie Ballestremów. Rodzina Ballestremów przez wiele lat miała ogromny wpływ na rozwój gospodarczy Górnego Śląska. Wykorzystując okoliczności sprzyjające rozbudowie przemysłu, uczynili z zakładów leżących na terenach swojego majoratu (ziemia rudzka) jedne z najnowocześniejszych, scalonych w rozległym koncernie górnośląskim. Dzięki inwestycjom Ballestremów w przemysł i naukę (fundowanie szkół, bibliotek dla pracowników), ówczesne gminy Ruda i Wirek należały do jednych z najbogatszych w Prusach.

Publikacja pełna jest pięknych, autorskich fotografii poprzedzonych krótkimi rysami historycznymi. Kwestie merytoryczne konsultowane były m.in. z żyjącym potomkiem rodziny Ballestremów, hrabią Mikołajem von Ballestrem, który jest także autorem wstępu. Publikacja ma charakter dokumentacyjny – zdjęcia wykonane w latach 2006-2008 pokazują stan, w jakim aktualnie znajdują się np. budynki ufundowane przez Ballestremów. Nie bez znaczenia jest także aspekt edukacyjny i poznawczy książki, ponieważ dzięki niej te doskonale znane nam obiekty możemy zobaczyć w nowym świetle – jako wyjątkowe pamiątki, nadal urzekające i stanowiące o specyfice górnośląskiego krajobrazu. Odwiedzając zarówno pałace, które przed II wojną światową były siedzibami rodziny, jak i kolonie robotnicze czy kościoły zbudowane z inicjatywy Ballestremów, autorzy dowodzą ich ogromnego zaangażowania, dbałości o funkcjonalność i urodę zagospodarowywanych miejsc, ale i troski o zrównoważony rozwój całego, podlegającego im obszaru.

Na ponad stu stronach kolejno prezentowana jest: historia rodziny, działalność gospodarcza, działalność społeczna: budownictwo mieszkaniowe, działalność kulturalno-oświatowa, budownictwo sakralne, pałace rodowe: Pławniowice, Szklary Górne, Kochcice. Autorami tekstów i zdjęć są studenci politologii Uniwersytetu Śląskiego – Beata Skrzypek oraz Paweł Pomykalski; przy powstawaniu materiału współpracował z nimi Tomasz Kielkowski. Część merytoryczną skonsultowaliśmy m.in. z: dr hab. Irmą Koziną – historykiem sztuki, pracowniczką Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach specjalizującą się w zagadnieniach dotyczących sztuki regionu, autorką wielu uznanych publikacji poświęconych historii i kulturze Górnego Śląska; ks. dr. Krystianem Worbsem – zarządzającym

pałacem w Pławniowicach, a także z Antonim Ratką – autorem publikacji poświęconych historii Rudy Śląskiej.

Obszar VI

Szkolenia i doradztwo – projekty unijne

Działalność Regionalnego Ośrodka EFS w województwie opolskim w roku 2009

W roku 2009 zintegrowane działania informacyjno-promocyjne, animacji, doradztwa i szkoleń skierowane do potencjalnych projektodawców oraz beneficjentów Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki z regionu województwa opolskiego, kompleksowo przyczyniły się do udzielenia pomocy przy wdrażaniu i aplikowaniu o środki EFS. Wszystkie usługi były dostosowane do bieżącego zapotrzebowania klientów Ośrodka – beneficjentów PO KL.

W związku z tym w 2009 r. Ośrodek zrealizował wszystkie założone rezultaty:

Szkolenia: odbyły się 43 szkolenia, dot. procedur związanych z aplikowaniem o środki w ramach PO KL, realizacją i zarządzaniem projektem współfinansowanym z EFS oraz szkolenia pośrednio dot. problematyki EFS np.: Pomoc publiczna w projektach PO KL, Zasada konkurencyjności i Prawo Zamówień Publicznych w projektach miękkich. Spora część szkoleń dotyczyła realizacji polityki horyzontalnej UE „Równość szans kobiet i mężczyzn w projektach PO KL”. W szkoleniach uczestniczyło łącznie 721 osób.

Doradztwo: udzielono 482 godzin doradztwa kluczowego w zakresie procedur aplikowania o środki EFS, realizacji projektów oraz rozliczania otrzymanych dotacji. 2 godziny przeznaczono na doradztwo specjalistyczne w zakresie Pomocy Publicznej w projektach PO KL.

Animacja: w 2009 r. utworzono 2 partnerstwa na rzecz rozwoju oraz 25 partnerstw projektowych. Dodatkowo Animator wsparł 6 partnerstw na rzecz rozwoju.

Informacja i promocja: w 2009 r. zorganizowano 22 spotkania informacyjne, w których uczestniczyło 230 osób. W IV kwartale, zorganizowano konferencję o zasięgu regionalnym, w której udział wzięło 75 osób. W ramach promocji ośrodka wydano 1000 ulotek oraz zamieszczono 7 artykułów prasowych.

Łącznie działaniami Ośrodka objęto:

1. Organizacje pozarządowe – 99 osób z 68 instytucji.
2. Placówki edukacyjne, szkoły i ich organy prowadzące – 126 osób z 78 instytucji.
3. Podmioty będące potencjalnymi Projektodawcami/Beneficjentami z gmin wiejskich, miejsko-wiejskich i miast do 25 tysięcy mieszkańców – 639 osób z 484 instytucji.
4. Inne podmioty – 201 osób ze 135 instytucji.

W 2009 r. Regionalny Ośrodek EFS w Opolu zrealizował przedsięwzięcie pn. Spotkania monitorujące projekty realizowane w ramach PO KL. W ramach zadania, przedsięwzięciem zostało objętych 45 instytucji – projektodawców realizujących projekty w ramach Działania 9.5 PO KL „Oddolne inicjatywy edycyjne na obszarach wiejskich”. Wyniki zadania zostały zebrane i podsumowane w raporcie, który na chwilę obecną podlega weryfikacji IP PO KL.

Wszystkie działania Ośrodka w 2009 r. były odpowiednio dobrane do potrzeb klientów, niezależnie od formy kontaktu, na co wskazują również wyniki z ankiet ewaluacyjnych oraz wywiadów przeprowadzanych przez doradcę kluczowego i animatora regionalnego. Zespół ekspertów wspierał zarówno beneficjentów, którzy już realizują projekty w ramach PO KL, jak również zamierzających aplikować o środki. Aby podnieść skuteczność świadczonych usług eksperci dojeżdżali do siedziby beneficjenta. Doradca kluczowy pełnił dyżur w siedzibie RO EFS. Szkolenia organizowane były

w zależności od potrzeb beneficjentów. Działania informacyjne najczęściej realizowane były telefoniczne. Zakres świadczonych usług był zróżnicowany w zależności od poziomu wiedzy beneficjentów. Największym zainteresowaniem cieszyły się usługi z zakresu przygotowania projektu kwalifikującego się do dofinansowania.

Strategia Rozwoju Firmy innowacją dla MSP

Działanie 2.6 Regionalne Strategie Innowacyjne

i transfer wiedzy, Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju regionalnego

Projekt był realizowany w okresie od 1.04. do 31.05.2009 r. W wyniku realizacji projektu przedsiębiorcy uzyskali większą świadomość nt. rozwoju firmy przez wdrażanie innowacyjności oraz nawiązywanie współpracy ze środowiskiem akademickim. Zwiększenie innowacyjności sektora MSP potencjalnie również na wzrost konkurencyjności regionu. Projekt zakładał przeprowadzenie spotkań eksperckich w 30 przedsiębiorstwach z województwa opolskiego. Spotkania te miały na celu zaznajomienie przedsiębiorców z korzyściami płynącymi ze sporządzenia i wprowadzenia strategii rozwoju innowacyjności oraz zawiązywania współpracy z jednostkami badawczymi. Kolejnym działaniem w ramach projektu było zorganizowanie wyjazdu studyjnego, którego celem było zapoznanie się nowymi rozwiązaniami technologicznymi – wizyta w firmach i na targach. Uczestnicy wyjazdu mieli również okazję odwiedzenia firm z terenu Niemiec, które już nawiązały współpracę z jednostkami badawczymi oraz zaznajomienia się z dobrymi praktykami firm niemieckich. Kolejnym z zadań projektu było stworzenie strony internetowej, na której zamieszczono materiały dotyczące wdrażania innowacyjności w firmie.

Beneficjentami projektu byli przedsiębiorcy z sektora MSP posiadający swoją siedzibę na terenie województwa opolskiego. Udział w projekcie wzięło 30 przedsiębiorców (właściciele lub przedstawiciele firmy) z 30 przedsiębiorstw, którzy skorzystali ze spotkań eksperckich. Przedsiębiorcy korzystający ze spotkań eksperckich uczestniczyli w wyjeździe studyjnym. Celem projektu było podniesienie potencjału innowacyjności przedsiębiorstw z województwa opolskiego.

Projekt „Willkommen w urzędzie”

realizowany w ramach poddziałania 8.1.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Począwszy od maja 2008 roku Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej realizował projekt, którego celem było podniesienie kwalifikacji zawodowych pracowników administracji samorządowej, publicznej, organizacji pozarządowych oraz „instytucji otoczenia administracji” województwa opolskiego, jak też wzmocnienie posiadanych już umiejętności w posługiwaniu się urzędowym językiem niemieckim, a od 2009 roku również urzędowym językiem angielskim. Projekt skierowany był do osób aktywnych zawodowo, które ukończyły 45 rok życia oraz posiadają maksymalnie wykształcenie średnie.

Główną myślą przyświecającą realizacji projektu było uchwalenie dnia 6 stycznia 2005 roku „Ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym”, która daje samorządom gmin mniejszościowych możliwość wprowadzenia obsługi petentów w języku niemieckim. Proces rekrutacyjny i promocyjny pokazał, iż kształceniem swoich pracowników w zakresie profesjonalnego urzędowego j. niemieckiego zainteresowane są, nie tylko gminy licznie zamieszkane przez przedstawiciele mniejszości niemieckiej, ale również podmioty nie objęte Ustawą. Ze względu na fakt, iż język angielski pozyskał sobie status języka komunikacji w Unii Europejskiej oferta szkoleniowa poszerzona została o możliwość nauki urzędowego języka angielskiego.

W 2009 roku na terenie województwa opolskiego utworzonych zostało 11 grup – 8 w ramach kursów urzędowego języka niemieckiego, 3 zaś języka angielskiego. W roku tym szkolenia ukończyło 129 osób z całego województwa (Opole, Tułowice, Nysa, Łubniany, Popielów, Dobrodzień oraz Kędzierzyn-Koźle). Projekt „Willkommen w urzędzie”, w ramach którego przeszkolonych zostało w sumie 165 beneficjentów, uzyskał założone rezultaty.

Szkoła Doradców Ekonomii Społecznej ds. Współpracy Wewnętrzsektorowej w ramach projektu "CZAR PARTnerstw – działania na rzecz współpracy podmiotów ekonomii społecznej"

Dom Współpracy Polsko-Niemieckiej i Instytut Promocji Aktywności Społecznej rozpoczęły realizację półtora rocznego projektu "CZAR PARTnerstw – działania na rzecz współpracy podmiotów ekonomii społecznej", mającego na celu ożywienie współpracy w regionie pomiędzy organizacjami pozarządowymi. Główny nacisk został położony na budowanie wewnętrzsektorowych partnerstw oraz umożliwienie działania różnym organizacjom pozarządowym przy projektach na rzecz społeczności lokalnej.

W ramach projektu do 13 grudnia 2009 r. w Gliwicach zakończyła się Szkoła Doradców Ekonomii Społecznej ds. Współpracy Wewnętrzsektorowej. Celem Szkoły było wykształcenie 15-osobowej grupy regionalnych doradców i animatorów, mających za zadanie wspieranie zawiązywania partnerstw pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej w województwie śląskim.

Podczas zajęć prowadzonych przez fachowych trenerów uczestnicy Szkoły mieli okazję zapoznać się z takimi tematami jak: budowanie i podtrzymywanie partnerstw w ramach III sektora; etapy budowania partnerstw; zarządzanie projektami partnerskimi; podział kompetencji w partnerstwie; negocjacje i mediacje; dokumenty strategiczne dotyczące partnerstw; budowanie budżetów projektów partnerskich; animowanie podmiotów ekonomii społecznej do budowania wewnętrzsektorowych partnerstw; podstawy doradztwa; PR projektów partnerskich.

Kurs pełnej księgowości dla NGO i innych podmiotów ekonomii społecznej w ramach projektu "Finanse w zgodzie z prawem"

Celem projektu "Finanse w zgodzie z prawem" jest wsparcie przedstawicieli sektora ekonomii społecznej we wdrożeniu działań związanych z prawidłowym i profesjonalnym prowadzeniem księgowości oraz dostosowaniem ich działalności w obowiązującym prawie.

W ramach projektu realizowanych jest 120 godzin kursu pełnej księgowości od zupełnych podstaw, dla dwóch grup składających się z osób bez bogatego doświadczenia w prowadzeniu księgowości oraz wykształcenia w tym kierunku.

Szkolenia prowadzone są przez doświadczonych we współpracy z organizacjami pozarządowymi ekspertów, którzy krok po kroku uczą pełnej księgowości od podstaw, odpowiadając na pytania uczestników oraz wskazując praktyczne przykłady pomagają rozwiązać trudne kwestie.

Zajęcia odbywają się w dwóch trybach weekendowym w Żorach i tygodniowym w Gliwicach i potrwać do czerwca 2010 roku.

W ramach projektu została założona **platforma wiedzy** poświęcona księgowości: www.ksiegowosc-ngo.pl, na której systematycznie umieszczane są m.in. materiały ze szkoleń, wypowiedzi i rady ekspertów oraz odpowiedzi na zadawane przez uczestników pytania.